

Δραστηριότητα 2 / Κεφάλαιο 7

ΕΙΚΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Στον σύνδεσμο <http://iamnotscared.pixel-online.org/vmeetings> μπορείτε να βρείτε τρεις συναντήσεις που οργανώθηκαν με τους εκπαιδευτικούς και τους εταίρους. Στη διάρκεια των συναντήσεων οι συμμετέχοντες προχωρούν σε ανταλλαγή απόψεων και σύγκριση των εμπειριών τους πάνω στο φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού.

Παρακολουθήστε τις παραπάνω ομιλίες. Τί κοινά σημεία και τί διαφορές βρίσκετε σε σχέση με τη δική σας εμπειρία;

Καταγράψτε τα συμπεράσματά σας. Ανταλλάξτε απόψεις μέσω του αντίστοιχου θέματος στην κοινή άσκηση για δραστηριότητες.

[6] Για παραδείγματα μελετών περίπτωσης, μπορείτε να ανατρέξετε στο σύνδεσμο:

http://iamnotscared.pixel-online.org/case_studies.php

<http://iamnotscared.pixel-online.org/i>

Βλαχοδήμου Ευπραξία

Από τη σελίδα http://iamnotscared.pixel-online.org/case_studies.php

η δική μου εμπειρία είναι κοντά στα περιστατικά: [Ο ζωηρός και ο ήρεμος](#) και [«Θα σου δείξω εγώ...»](#) από την άποψη ότι συνέβησαν παρόμοια περιστατικά.

Κοινό σημείο είναι η ιδιοσυγκρασία και η συμπεριφορά των παιδιών - θυμάτων και των παιδιών - θυτών των ιστοριών με τα παιδιά - θύματα και παιδιά - θύτες της δικής μου εμπειρίας.

Μετά από σειρά ασύνδετων περιστατικών που συνέβησαν στο σχολείο και οι εκπαιδευτικοί είχαν τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών του περιστατικού [«Θα σου δείξω εγώ...»](#), δηλαδή αρχικά έπεσαν από τα σύννεφα, κλπ και λόγω του ότι εκείνη την εποχή είχαν αρχίσει τα σεμινάρια και οι επιμορφώσεις σχετικά με το σχολικό εκφοβισμό φθάσαμε σιγά σιγά στη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών του περιστατικού [Ο ζωηρός και ο ήρεμος](#), δηλαδή κοινή προσπάθεια όλων με συζητήσεις μέσα στις τάξεις για θέματα σεβασμού του διαφορετικού, αποδοχής, ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, κλπ και κυρίως με εμπλοκή όλων των μαθητών/τριών σε ομαδικές δραστηριότητες, προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων κάθε είδους, πιλοτικά προγράμματα (όπως του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Flinders της Αυστραλίας: Αντιμετωπίζω τον εκφοβισμό στο σχολείο).

Κοινό σημείο, επίσης, η απουσία κοινωνικού λειτουργού/ψυχολόγου, η στάση του σχολικού συμβούλου που μιλούσε για τα αυτονόητα χωρίς να μπορεί να προσφέρει λύση και η παρέμβαση του υπεύθυνου ΣΣΝ που υπήρξε βοηθητική.

Μετά από τα περιστατικά η σχολική κοινότητα κατάλαβε ότι μέσα σε αυτή πρέπει να επιλύονται τα περιστατικά και περισσότερο συστηματικά συνέχισε εμπλέκοντας όλους/ες σε κοινές εκδηλώσεις, προγράμματα, ώστε οι μαθητές/τριες να βρεθούν κοντά σε παιχνίδια/εργασίες/δράσεις και ακόμη αν δεν γίνουν μεταξύ τους φίλοι να έχουν σημεία που τους ενώνουν και τους προφυλάσσουν από το να εμπλακούν σε περιστατικά βίας.

ΜΑΡΙΑ ΓΑΝΩΣΗ

Η δική μου εμπειρία έχει να κάνει με παιδιά νηπιακής ηλικίας, για αυτό πιο κοντά βρίσκεται η περίπτωση του "Ο ζωηρός και ο ήρεμος".

Τα κοινά εντοπίζονται στην στάση του θύτη αλλά και του θύματος. Ο θύτης έχει πιο έντονη προσωπικότητα που την επιβάλλει στο θύμα του, που είναι πιο ήπιος, χαμηλών τόνων και αποδέχεται την αρνητική συμπεριφορά του άλλου χωρίς να αντιδρά. Η διαφορά είναι ότι δεν υπάρχουν παρατηρητές, καθώς ο θύτης δρα πιο διακριτικά σε στιγμές που βρίσκονται μόνο οι δυο τους. Υπάρχει ομοιότητα στην αντιμετώπιση αντίστοιχης συμπεριφοράς, όπου υπήρξε διακριτική παρέμβαση του εκπαιδευτικού, όπου με συζήτηση στον καθένα ξεχωριστά έγινε προσπάθεια για να τονιστεί ο σεβασμός στην προσωπικότητα του άλλου, που έχει να κάνει με την αποδοχή της διαφορετικότητας και την ειρηνική επίλυση των διαφορών.

Οι γονείς ενημερώθηκαν και από τις δύο πλευρές και η διαφορά εντοπίζεται στην κοινωνική λειτουργό που δεν υπάρχει στα σχολεία μας.

Επίσης ανεξάρτητα από το αν έχουν συμβεί περιστατικά βίας και εκφοβισμού στο σχολείο μας, καλό είναι να εφαρμόζουμε κάποιες ομαδικές δραστηριότητες με σκοπό την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου. Έτσι θα προσπαθήσουμε να δημιουργήσουμε ένα σχολικό περιβάλλον ασφαλές για τους μαθητές μας, με καλές διαπροσωπικές σχέσεις και συνεργασίες που θα αποσκοπούν στην απουσία περιστατικών εκφοβισμού καΤΣι βίας.

ΗΛΕΚΤΡΑ ΚΑΡΑΣΑΒΒΙΔΟΥ

Στο σχολείο στο οποίο εργάζομαι εδώ και αρκετά χρόνια, δεν έχουν παρατηρηθεί πολλά περιστατικά σχολικού εκφοβισμού. Παρόλα αυτά τα λίγα περιστατικά που συνέβησαν αφορούσαν «δυνατούς» θύτες και «αδύναμα» θύματα δηλαδή μπορούν να συγκριθούν με αυτά της περίπτωσης [Ο ζωηρός και ο ήρεμος](#).

Παρατηρούσαμε πως όταν το σχολείο υποδέχονταν μαθητές του Δημοτικού στην πρώτη τάξη του Γυμνασίου, οι «παλιοί» παρενοχλούσαν λεκτικά συνήθως τους «νέους». Η «δύναμή» τους εντοπίζονταν αποκλειστικά στην παλαιότητα και όχι στην φυσική ή άλλη υπεροχή τους.

Τα πειράγματα ήταν συνήθως αθώα αν και υπήρξαν περιστατικά όπου εκμεταλλευόμενοι την αθωότητα των «μικρών» τους έφερναν σε δύσκολη θέση απέναντι στους καθηγητές για να «σπάνε πλάκα».

Σε ένα τέτοιο ακριβώς περιστατικό το θύμα μαθητής της α' Γυμνασίου που συμμετείχε για πρώτη φορά σε εκδρομή του σχολείου κατηγορήθηκε από μεγαλύτερό του μαθητή για καταστροφή κάποιου αντικειμένου στο ξενοδοχείο όπου διέμενε το σχολείο μας. Το αντικείμενο όντως καταστράφηκε στο δωμάτιο που διέμενε ο μαθητής αλλά δεν έφταιγε ο ίδιος για αυτό πράγμα το οποίο ξεκαθαρίστηκε από την αρχή. Όμως όταν επιστρέψαμε από την εκδρομή ο «παλιός» μαζί με την παρέα του φοβέρισε για πλάκα

τον μαθητή ότι θα αποβληθεί από το σχολείο και πως ενημερώθηκε η Διευθύντρια του σχολείου και τον περίμενε για σοβαρή συζήτηση. Έστειλε μάλιστα και ψεύτικο μήνυμα στο κινητό του θύματος που το επιβεβαίωνε. Ο μαθητής ξέσπασε σε κλάματα μη μπορώντας να πιστέψει τι του είχε συμβεί, φοβήθηκε πάρα πολύ και δεν μπορούσε να ηρεμήσει με κανέναν τρόπο. Παρενέβησαν οι ψυχραιμότεροι μαθητές, κάλεσαν τους καθηγητές οι οποίοι δεν ήταν παρόντες μπροστά στο περιστατικό και εξήγησαν τι συνέβη. Ηρεμήσαμε το θύμα ξεκαθαρίζοντας την αλήθεια και μέσα στο καράβι με αφορμή το περιστατικό αυτό κάναμε μια πολύ σοβαρή κουβέντα με όλους τους μαθητές η οποία αφορούσε τον εκφοβισμό. Ο θύτης παραδέχτηκε πως «έσπαγε πλάκα με τους μικρούς» πειράζοντάς τους επανειλημμένα και παραδέχτηκε πως δεν το θεωρούσε σοβαρό πράγμα. Το θύμα θυμήθηκε αρκετές φορές που εκφοβίστηκε αν και δεν το είπε σε κανέναν. Ο θύτης ζήτησε συγνώμη από το θύμα πραγματικά μετανιωμένος και το θέμα έληξε με τον καλύτερο τρόπο. Επαινέσαμε και την ώριμη συμπεριφορά των παρατηρητών μαθητών επισημαίνοντας βέβαια πως δεν είναι ανάγκη να περιμένουν να φτάσουν οι δυσάρεστες καταστάσεις στα άκρα ώστε να επέμβουν αλλά να έχουν εμπιστοσύνη στην κρίση τους και στους καθηγητές. Μετά το τέλος της εκδρομής ενημερώθηκε η Διευθύντρια του σχολείου η οποία μίλησε ήρεμα με τους δύο μαθητές. Το αποτέλεσμα όλης αυτής της παρέμβασης, που έγινε στη διάρκεια της εκδρομής και μετά το τέλος της, ήταν να μην έχουμε έκτοτε άλλα παρόμοια περιστατικά.

Φραγκάκη Ειρήνη

Διάβασα κάποιες από τις περιπτώσεις και βρήκα αρκετά κοινά αλλά και διαφορές που έχουν να κάνουν με προσωπικές εμπειρίες μου. Αποφάσισα ωστόσο να σταθώ σε ένα περιστατικό με τίτλο "Μια ρατσιστική διένεξη", μια και μου φάνηκε αρκετά γνώριμο.

Μια μαθήτρια Αλβανικής καταγωγής πέφτει θύμα ρατσιστικής συμπεριφοράς από συμμαθητή της. Οδηγούνται και οι δυο στο γραφείο. Οι γονείς του αγοριού ενημερώνονται αμέσως, αν και από σύμπτωση. Η οικογένεια του κοριτσιού το μαθαίνει αργότερα όταν το κορίτσι επιστρέφει από το σχολείο στο σπίτι. Οι σχέσεις τους εξομαλύνονται μετά από παρεμβάσεις των καθηγητών και του συλλόγου γονέων, δεν γίνονται όμως και φιλικές. Η απόδοση του κοριτσιού πέφτει όλο και περισσότερο ενώ η ίδια αρνείται να δεχτεί βοήθεια από κάποιον. Το αγόρι έχει κάποια σιγουριά για τον εαυτό του αν και η επίδοσή του στο σχολείο δεν είναι και άριστη.

Ανάλογο περιστατικό έχω συναντήσει σε σχολείο επαρχιακής πόλης. Εκεί ο θύτης είναι ένα αγόρι ελληνικής καταγωγής και το θύμα ένα άλλο αγόρι αλβανικής καταγωγής. Να σημειωθεί ότι στο συγκεκριμένο σχολείο ο μαθητής αυτός είναι ο μοναδικός που δεν είναι ελληνικής καταγωγής. Τα αγόρια βρίσκονται στην Α' Γυμνασίου. Αρχικά ο (ας πούμε) Γιάννης κοροιδεύει τον (ας πούμε) Φρίκι για το όνομά του. Ο Φρίκι πειράζεται αλλά δεν αντιδρά. Προσπαθεί να καλύψει την ενόχλησή του με χιούμορ. Ευτυχώς αυτό

έχει από νωρίς γίνει αντιληπτό από κάποιους εκπαιδευτικούς, όπως τον υπεύθυνο καθηγητή της τάξης που έχει κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου στους υπόλοιπους, ώστε να έχουμε τα μάτια μας ανοιχτά, για παν ενδεχόμενο. Στη συνέχεια για κάποια ασήμαντη αφορμή τα αγόρια πιάνονται στα χέρια. Ο Γιάννης κοροιδεύει ολοφάνερα και προκλητικά το Φρίκι όχι μόνο γοα το όνομά του αλλά και για τα παπούτσια του που δεν είναι γνωστής μάρκας, την σάκα του, τη δουλειά του πατέρα του, ενώ ο Φρίκι από θύμα περνά στο ρόλο του θύτη και μια και είναι πιο επιβλητικός σωματικά δέρνει το Γιάννη. Ο εφημερεύων καθηγητής προσπαθεί να τους χωρίσει. Οδηγούνται στο Διευθυντή όπου και απολογούνται.

Στη δική μου περίπτωση ενεπλάκη ο σύλλογος διδασκόντων, όχι όμως και οι γονείς στην επίλυση του ζητήματος. Το περιστατικό ήταν μεμονωμένο και ελέγχθηκε γρήγορα χωρίς να δοθούν άλλες εκτάσεις. Οι γονείς ενημερώθηκαν μόνο διακριτικά και ξεχωριστά. Έγιναν προσπάθειες από τους εκπαιδευτικούς ώστε τα αγόρια να έρθουν πιο κοντά κάνοντας συνεργατικές δράσεις, οπότε έμαθαν να ανέχονται ο ένας τον άλλον.

Τα αγόρια ως το τέλος της χρονιάς αν και δεν έγιναν "κολλητοί" φίλοι, εντούτοις έμαθαν να συνυπάρχουν και κάποιες φορές να συνεργάζονται στα πλαίσια του σχολικού περιβάλλοντος.

Δεν μπορώ να πω ότι η επίδοσή τους στο σχολείο άλλαξε δραματικά. Ούτως ή άλλως ήταν και οι δύο "μέτριοι" μαθητές κι αυτό δεν άλλαξε καθόλου.

ΚΟΛΙΑ ΕΥΤΥΧΙΑ ΕΙΡΗΝΗ

Η περίπτωση που είναι κοντά στα βιώματά μου είναι η "Ρατσιστική διένεξη". Σε σχολείο που υπηρετούσα κάποια αγόρια ασκούσαν βία και ήταν επιθετικά σε κορίτσια άλλου τμήματος, γιατί υποστήριζαν ότι τα τελευταία είχαν σχέσεις με Αλβανούς και Οι Αλβανοί θα έπρεπε να φύγουν από το χωριό τους. Η άσκηση αυτής της συμπεριφοράς είχε ως συνέπεια να πέσει η σχολική επίδοση ορισμένων κοριτσιών από αυτά, αλλά και να αιωρείται ένα αρνητικό κλίμα σε όλο το σχολείο, σε όλα τα τμήματα, κυρίως σε παιδιά με αλβανική καταγωγή, ακόμη και αν δεν εμπλέκονταν στο περιστατικό. Η συμπεριφορά αυτή εκδηλωνόταν με πειράγματα, με βρισιές εναντίον των "φίλων" των κοριτσιών και με απειλές ότι θα γίνουν όλα γνωστά στις οικογένειές τους.

Στην αρχή το περιστατικό ήταν περιορισμένο αλλά, όταν επεκτάθηκε, ενεπλάκη ο σύλλογος διδασκόντων κ η διεύθυνση του σχολείου. Με τις κατάλληλες συνεργατικές για όλα τα παιδιά δράσεις και βιωματικές δράσεις σχετικά με το "διαφορετικό", την αποδοχή αυτού, την ειρηνική επίλυση των όποιων διαφορών, οι μαθητές αυτοί ξεπέρασαν τις διαφορές τους και το κλίμα αποκαταστάθηκε στο σχολείο.

Πέτρου Μικαέλα

Αφού είδα κάποιες περιπτώσεις θα σταθώ στην περίπτωση του «Ζωηρού και του ήρεμου». Παρόμοιες καταστάσεις συναντάμε στο σχολείο σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Υπάρχουν διαφορετικοί χαρακτήρες και προσωπικότητες που ο καθένας αντιδρά διαφορετικά σε ένα ερέθισμα και οι οποίες καλούνται να συνυπάρξουν στην τάξη και κατ' επέκταση στην κοινωνία. Δεν έχω συναντήσει κάποιο έντονο περιστατικό βίας όμως μέσα στην τάξη (νηπιαγωγείο) δημιουργούνται σχεδόν καθημερινά διενέξεις τις οποίες καλούμαστε να επιλύσουμε μαζί με τα παιδιά να τους κατευθύνουμε στο να δουν μία άλλη οπτική του θέματος και να σέβονται τη διαφορετικότητα.

Αρετή Κουτσιούμπα - Μελισή Παρασκευή

Η εμπειρία μας έχει να κάνει περισσότερο με την περίπτωση «θα σου δείξω εγώ..». Είναι συνηθισμένα τα πειράγματα μεταξύ των μαθητών. Στα σχολεία που έχουμε δουλέψει, έχουμε δει ανάλογες περιπτώσεις, μαθητριών με χαμηλές σχολικές επιδόσεις, μοναχικές και απομονωμένες στα διαλείμματα. Είναι κάποια από τα κοινά που έχουμε εντοπίσει με την περίπτωση, των εικονικών συναντήσεων που διαβάσαμε. Η μαθήτρια «Θύμα», αισθάνεται κοινωνική απομόνωση, περιφρόνηση, δέχεται απειλές και συκοφαντίες, ειρωνείες, κουτσομπολιά και φήμες. Είναι ανήμπορη και αδύναμη μπροστά σε αυτό που της συμβαίνει, φοβάται να μιλήσει, ακόμη και στους γονείς της, δε μιλάει στους καθηγητές της επειδή το «θύμα» της δεν έχει να κάνει με το σχολείο. Πιστεύει και ελπίζει πως κάποια στιγμή η συμμαθήτρια της θα σταματήσει, άλλωστε δεν είχε και πολλά πολλά με την κοπέλα. Είναι καθημερινός εφιάλτης, δεν θέλει να πάει στο σχολείο και είναι επιρρεπής στην κατάθλιψη.

Στην άλλη πλευρά, η θύτης, παρορμητική με χαμηλή ενσυναίσθηση, βρίζει, συκοφαντεί μιλάει με ειρωνεία προσβάλλει κατ επανάληψη με λόγια και βωμολοχίες. Δεν παραδέχεται ότι απειλεί, ότι προσβάλλει, λέει ψέματα για το σπρώξιμο στο λεωφορείο. Οι παρατηρητές - μαθητές είναι αμέτοχοι οι πιο πολλοί, κάποιοι θα πάρουν το μέρος του θύματος και κάποιοι το μέρος του θύτη. Έχουν καταλάβει πως το θέμα είναι προσωπικό, οπότε δε χρειάζεται κατά την άποψη τους να ενημερώσουν το σχολείο ή κάποιον καθηγητή.

Ο διευθυντής παρεμβαίνει, διακριτικά με διάθεση συνεργασίας, συζητά με διακριτικότητα με τη μητέρα και ζητά από την καθηγήτρια που είναι πιο κοντά στο θύμα να βοηθήσει, να συμβουλευτεί τη μαθήτρια. Οι ενέργειές του είναι προσεκτικές και προσπαθεί να μάθει πληροφορίες από τους καθηγητές, οι οποίοι όμως δηλώνουν πως δεν γνώριζαν και πολλά για την περίπτωση.

Το σχολείο δεν είχε σύμβουλο, έτσι ώστε να μπορεί να βοηθήσει το θύμα να διαχειριστεί τη ματαίωση την απώλεια της σχέσης, την απόρριψη.

Πιστεύουμε, πως ο σύμβουλος, με επαναλαμβανόμενες συνεδρίες, αλλά και νοητικές και συναισθηματικές διεργασίες θα βοηθούσε να διαμορφωθούν προσδοκίες και

πεποιοθήσεις, δεξιότητες και στόχοι και για τις δυο πλευρές «θύτη - θύματος». Να ενεργοποιήσουν τη σχολική κοινότητα, με στόχο να δημιουργήσει, αίσθημα ευθύνης, προσοχής και επαγρύπνησης απέναντι στη βία. Τέτοιες περιπτώσεις έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη σχολική κοινότητα, καθώς απειλείται η συνοχή των μαθητών, στην περίπτωση μας, χωρίστηκαν σε δυο στρατόπεδα.

Είναι θετικό το ότι ο αντιδήμαρχος ενδιαφέρθηκε και πιστεύουμε και εμείς ως εκπαιδευτικοί ότι η σχολική κοινότητα θα πρέπει να συνεργάζεται με το δήμο αλλά και με τους γονείς με δράσεις και σεμινάρια, έτσι ώστε να προλαμβάνονται ανάλογα περιστατικά και να είναι διαχειρίσιμα.

Αικατερίνη Πατσού

Κοινό σημείο από τις περιπτώσεις που είδα είναι η δυσκολία να ελέγξουμε και να εντοπίσουμε τις περιπτώσεις εκφοβισμού. Αν το παιδί ή κάποιος άλλος δεν μιλήσει, είναι δύσκολο να αντιληφθούμε τα περιστατικά. Μια εμπειρία της σχολικής χρονιάς που διανύουμε ήταν ένα περιστατικό λεκτικού εκφοβισμού. Στην αρχή του σχολικού έτους μια νέα μαθήτρια που ήρθε στο σχολείο εκμυστηρεύτηκε σε μια συνάδελφο ότι κάποιος μαθητής στο τμήμα προσανατολισμού την κοροϊδεύει. Αν δεν το ανέφερε η ίδια, δεν θα είχε πέσει στην αντίληψή μας, παρά το γεγονός ότι είχαμε πει από τις πρώτες συνεδριάσεις του συλλόγου να παρακολουθούμε την ένταξη της μαθήτριας στο νέο περιβάλλον. Η συνάδελφος μίλησε με τη μαθήτρια προσπαθώντας να ενισχύσει την αυτοπεποίθησή της και να την κάνει να νιώσει ότι θα είμαστε υποστηρικτικοί απέναντί της. Στη συνέχεια ενημέρωσε τον διευθυντή του σχολείου. Αυτός μίλησε με τη μαθήτρια (θύμα) και τον μαθητή (θύτη) και ενημέρωσε τον σύλλογο ώστε να προσέχουμε την πορεία ένταξης της μαθήτριας στο σχολείο (αν έχει παρέες και αν συνεχίζει να την ενοχλεί ο συμμαθητής της ή κάποιοι άλλοι). Στο μάθημα γενικής παιδείας που διδάσκω και παρακολουθεί φρόντισα να της δίνει συχνά τον λόγο και να μιλάω μαζί της για όποια θέματα την απασχολούν, ώστε να νιώθει ότι το σχολείο είναι υποστηρικτικό γι' αυτήν.

Παρατηρήσαμε πως η μαθήτρια δημιούργησε φιλίες στο σχολείο, συμμετέχει στο μάθημα, φαίνεται χαρούμενη. Από αυτά συμπεράναμε ότι το περιστατικό αντιμετωπίστηκε. Βέβαια, παρακολουθούμε διακριτικά. Το σημαντικό όμως, κατά τη γνώμη μου, είναι ότι το παιδί ένιωσε άνετα να μιλήσει σε εκπαιδευτικό για το πρόβλημα που αντιμετώπισε.

Γιάννης Παναγιώτου, Αθηνά Σούλη, Ανδριάνα Εικοσιπεντάκη, Ειρήνη Αρμένη

Στο Δημοτικό σχολείο, όπου εργαζόμαστε, αντιμετωπίζουμε περιστατικά βίας, παραβατικής συμπεριφοράς ή απειθαρχίας, συνήθως ήπιας μορφής και μεμονωμένα. Εντοπίζουμε διαφορά δυναμικής μεταξύ κάποιων μαθητών, που οδηγεί σε συγκρούσεις, αλλά δεν θεωρούμε ότι πρόκειται για εκφοβισμό. Τον χαρακτήρα του επαναλαμβανόμενου bullying δεν τον εντοπίζουμε καθόλου συχνά. Ίσως αυτό να οφείλεται στη συνεχή προσπάθεια να δημιουργούμε θετικό σχολικό κλίμα ή ακόμα και στο γεγονός ότι είμαστε ένα σχετικά μικρό σχολείο, που όλοι λίγο πολύ γνωρίζομαστε και βλέπομαστε και εκτός σχολικού χώρου.

Θα αναφερθούμε σε ένα περιστατικό σχετικά πρόσφατο. Μια μαθήτρια Αλβανικής καταγωγής πέρναγε τη μέρα της στο σχολείο χωρίς να αναφέρει κάποιο παράπονο σε δασκάλους ή μαθητές. Την επόμενη μέρα ερχόταν ο πατέρας της στο σχολείο και έλεγε ότι την πειράζουν οι συμμαθητές της και ότι της κλέβουν το φαγητό. Προσεγγίσαμε το παιδί και θέσαμε υπό διακριτική παρακολούθηση το κορίτσι και τους συμμαθητές, ιδιαίτερα στο διάλειμμα, οπότε υποθέταμε ότι συνέβαινε ό,τι συνέβαινε. Δεν διαπιστώναμε τίποτα. Ωστόσο, ο πατέρας ερχόταν πάλι και ισχυριζόταν ότι κάποιος της κλέβει το φαγητό. Κάποια στιγμή μετά από λίγο καιρό καταλάβαμε ότι η ίδια εξαφάνιζε μέρος του φαγητού της και κατηγορούσε τους άλλους.

Το περιστατικό αυτό το αναφέρουμε όχι ως περιστατικό bullying, αλλά γιατί ένα φαινομενικά "αθώο" περιστατικό, μπορεί να οδηγήσει σε άλλα θέματα:

- Γιατί το κορίτσι ήθελε με αυτόν τον τρόπο να τραβήξει την προσοχή;
- Έχει το κορίτσι φιλίες μέσα στην τάξη;
- Νιώθει καλά στο σχολείο;
- Ποια είναι η άποψη της οικογένειας για το σχολείο/ για τον τόπο που ζουν;
- Συνδέεται κοινωνικά η οικογένεια με άλλους;

και άλλα πολλά...

Το περιστατικό μας οδήγησε σε μια ειλικρινή συζήτηση με τους γονείς, όπου εξέφρασαν τη δυσκολία τους να προσαρμοστούν στον τόπο. Εκφράστηκαν, τους ακούσαμε και προσπαθήσαμε (με αφορμή τη συμμετοχή του παιδιού σε θεατρική παράσταση) να μεθοδεύσουμε συνεργασίες με άλλα παιδιά (και με κατάλληλους υποψιασμένους για τον στόχο γονείς). Όταν αυτό επαναλήφθηκε, το κορίτσι απέκτησε περισσότερες φίλες και σταμάτησε να ζητάει τη διαμεσολάβηση των γονιών της για τα θέματα που την απασχολούσαν στο σχολείο.

ΗΛΙΑΣ ΤΣΑΚΑΛΗΣ

Με βάση την εμπειρία μου, πολλά κοινά σημεία με βάση περιστατικό που βίωσα στο σχολείο μου περιγράφει η περιγραφή "ο ζωηρός και ο ήρεμος". Πρόκειται για να ένα ζωηρό και έναν εσωστρεφή μαθητή, όπου ο πρώτος προσπαθώντας να κερδίσει την προσοχή των υπολοίπων παιδιών αλλά και να δείξει ότι είναι ο "δυνατός" στα κορίτσια ξεσπά αρκετές φορές στα διαλείμματα στον αδύναμο μαθητή. Ο τελευταίος δεν είχε αναφέρει αναφέρει σε κανένα εκπαιδευτικό τον εκφοβισμό που βίωνε και συχνά στα διαλείμματα απέφευγε τις παρέες, περνώντας το χρόνο του μόνος στη σχολική τάξη. Κάποια στιγμή της εφημερίας μου, προβληματίστηκα για τη συγκεκριμένη συμπεριφορά του μαθητή. Έτσι τον πλησίασα και προσπάθησα να δημιουργήσω ένα κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας προκειμένου να καταλάβω τα αίτια της συμπεριφοράς του. Κάποια στιγμή ο μαθητής μου σταδιακά μου εξήγησε τι συμβαίνει για ποιο λόγο αποφεύγει να κυκλοφορεί στο προαύλιο. Σε συνεργασία με το διευθυντή του σχολείου καλέσαμε το θύτη και συζητήσαμε μαζί του. σε συζήτηση καλέσαμε και άλλους μαθητές προκειμένου να μας επιβεβαιώσουν το συγκεκριμένο περιστατικό. Σε αυτό το σημείο υπάρχουν αρκετά κοινά σημεία με το περιστατικό "Θα σου δείξω εγώ..". Τελικά αφού εξασφαλίσαμε την συναίνεση των δύο μαθητών προσπαθήσαμε όλοι μαζί μέσα από συζήτηση να καταλάβουν τις αρνητικές συνέπειες που έχουν για όλους (μαθητές και σχολική κοινότητα), τέτοιου είδους συμπεριφορές. Τελικά εξασφαλίσαμε τη δέσμευση από το θύτη ότι δεν θα ξανασυμβούν τέτοιου είδους περιστατικά. Επιπλέον ο αδύναμος μαθητής άρχισε σιγά σιγά να εντάσσεται σε παρέες και να κερδίζει την αποδοχή των συμμαθητών του.

Θεολογίτου Μαριάννα

Εδώ και πολλά χρόνια εργάζομαι σ' ένα πολύ μικρό 2/Θεσιο Δημοτικό Σχολείο. Παρά το μικρό δυναμικό του σχολείου όλα σχεδόν τα χρόνια αντιμετωπίζαμε φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού, κυρίως λεκτικού. Αρκετά κοινά στοιχεία μπορώ να εντοπίσω με

την περίπτωση που αναφέρεται στην περιγραφή του περιστατικού "ο ζωηρός και ο ήρεμος" Ο θύτης φαίνεται ηγετικός,δυναμικός με χειριστικό χαρακτήρα. Προσπαθεί να στρέψει όλη την ομάδα εναντίον ενός ήσυχου μαθητή που λόγω της εσωστρέφειας του παρουσιάζει την εικόνα του αδύναμου. Ο θύτης επιτίθεται λεκτικά στον "αδυναμο" μαθητή ,τον προκαλεί, δημιουργεί σκηνές αντιπαράθεσης στις οποίες ο θύτης φαίνεται έξυπνος και δυνατός,ενώ το θύμα αδύναμο και ανόητο. Έτσι τα περισσότερα μέλη της μαθητικής κοινότητας κατά κάποιο τρόπο ακολουθούν το θύτη. Οι εκπαιδευτικοί λόγω του μικρού αριθμού των μαθητών αντιλαμβάνονται έγκαιρα την κατάσταση και προσπαθούν με δημιουργικές δραστηριότητες ομαδικού χαρακτήρα να τροποποιήσουν την αρνητική συμπεριφορά. Πάντα ενημερώνονται οι γονείς και ο σχολικός σύμβουλος.

Αντωνία Βαρθαλίτου

Από σχολείο δεν έχει τύχει να έχω κάποιο περιστατικό αλλά έχω ακούσει από υπόλοιπους συναδέλφους κάποια ανάλογα περιστατικά με την ιστορία " Ο ζωηρός και ο ήρεμος". Ο θύτης είναι ο πιο ζωηρός και το θύμα ο ήρεμος, το χαμηλών τόνων παιδί. Από τους παρατηρητές κάποιοι είναι αμέτοχοι ενώ κάποιοι άλλοι επιβραβεύουν το θύτη. Οι αμέτοχοι πιθανόν να φοβούνται ή να μην καταλαβαίνουν τη σοβαρότητα της κατάστασης. Όταν το θέμα συζητήθηκε από καθηγητές και το διευθυντή του σχολείου διαπιστώθηκε πως κάποιοι ήταν ενημερωμένοι για το θέμα του σχολικού εκφοβισμού και θα είναι περισσότερο προσεχτικοί σε ανάλογα περιστατικά ενώ κάποιοι άλλοι ήθελαν περαιτέρω ενημέρωση για το θέμα με σκοπό να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους. Ενημέρωση υπήρξε και στους γονείς των παιδιών αλλά και στο συμβουλευτικό σταθμό νέων με σκοπό να βοηθήσει εαν χρειαστεί στο ίδιο περιστατικό ή σε κάτι ανάλογο. Τέλος, τα παιδιά όπως προαναφέρθηκε πιθανά λόγω της ηλικίας τους να μην κατανοούν πλήρως την έννοια του σχολικού εκφοβισμού σε αντίθεση με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς.

Μαρία Νεκταρία Κώτσου

Σε όλα τα βίντεο παρακολουθούμε την ανταλλαγή απόψεων των συνομιλητών πάνω στο θέμα του σχολικού εκφοβισμού. Παρουσιάζονται τα παιδιά-θύματα διαφορετικών κοινωνικών ομάδων που βιώνουν το άγχος και τη μοναξιά, τα παιδιά-θύτες που ασκούν βία χρησιμοποιώντας όλες της μορφές της, αλλά και οι ελλείψεις τόσο στρατηγικών όσο και προσωπικού στην αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου. Θεωρώ λοιπόν, πως το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού είναι πολύπλευρο και πως για την αντιμετώπισή

του χρειάζεται συνεργασία, επιμόρφωση και καθημερινή ενασχόληση των εκπαιδευτικών με τις ανάγκες των μαθητών τους. Επίσης πρέπει και το οικογενειακό περιβάλλον να είναι ενημερωμένο πάνω στο θέμα. Τέλος, η βοήθεια εξειδικευμένου προσωπικού (ψυχολόγων, κοινωνιολόγων) είναι απαραίτητη για μια ολοκληρωμένη παρέμβαση.

Μπιτσάκος Νικόλαος

Προσωπική εμπειρία σε περιστατικά εκφοβισμού έχω από την εργασία μου στο δημοτικό σχολείο. Κοινά σημεία εντοπίζονται σε όλες περιπτώσεις αφού υπάρχει πάντα θύτης - θύμα, μία αποκλίνουσα συμπεριφορά ή αντίδραση και την προσπάθεια για αποτροπής επανάληψης.

Κοινά σημεία είναι ο ήπιος χαρακτήρας του θύματος, μη ικανού να αντιδράσει νιώθοντας μειονεκτικά. Αντίθετα ο θύτης είναι περισσότερο εξωστρεφής, με τάση να επιβάλλεται ιδιαίτερα σε χαμηλών τόνων συνομηλίκους του. Κοινό στοιχείο είναι η άμεση ενημέρωση των γονέων και των δύο πλευρών για το περιστατικό σε μία προσπάθεια να προληφθούν νέα περιστατικά.

Όμοια υπήρξαν παρατηρητές, οι όποιοι ήταν οι εφημερεύοντες του διαλείμματος, που έδρασαν άμεσα για να σταματήσουν τη συμπεριφορά αυτή. Υπήρξε άμεση παρέμβαση με συζήτηση ξεχωριστά με κάθε μαθητή ώστε να διερευνηθούν τα αίτια και να διευθετηθεί η διαφορά

Αντώνης Διακάκης

Το περιστατικό με τίτλο "μια ρατσιστική διαμάχη" έχει αρκετές ομοιότητες με ανάλογο περιστατικό σε μεγάλο Λύκειο επαρχιακής πόλης, Η κυριότερη διαφορά αφορούσε την άμεση εμπλοκή και άλλων μαθητών, στο χρονικό διάστημα αμέσως μετά το τέλος των μαθημάτων της ημέρας, υπέρ του ενός και του άλλου. Οι ενέργειες του συλλόγου ήταν παρόμοιες, συνδυασμός τιμωρίας και κάποιων δραστηριοτήτων, χωρίς θεαματικά αποτελέσματα, μολονότι δεν επαναλήφθηκε περιστατικό τέτοιας έντασης. Κανένας από τους εμπλεκόμενους δεν το θεώρησε "πλάκα", αν και συνειδητοποίησαν ότι είχαν κάνει κάτι απαράδεκτο. Η διαφορά είχε πολύ λίγο να κάνει με τα συγκεκριμένα πρόσωπα, γι' αυτό άλλωστε και πήρε έκταση, και πολύ περισσότερο με τον διάχυτο στην κοινωνία ρατσισμό 7απέναντι στους Αλβανούς. Η ψύχραιμη στάση από την πλευρά του σχολείου, αλλά και των συγκεκριμένων γονέων, συνέβαλε τελικά στην εκτόνωση. Αυτή η συνεργασία είναι και η καλύτερη λύση για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων εντός του σχολείου.

Δημήτριος Λιάρας

Το κοινωνικό δίκτυο δημιουργεί προβλήματα

Παρατηρώ ότι η Κατερίνα είναι ένα παιδί με χαμηλή αυτοεκτίμηση. Σύμφωνα με την δική μου εμπειρία παρατηρώ ότι παιδιά που έχουν αλλάξει σχολικό περιβάλλον και δεν έχουν αυτοπεποίθηση συνήθως είναι ευάλωτα σε πολλές τέτοιες καταστάσεις.

Η Μαρία εγκαταλείπει το σχολείο.

Η Μαρία λόγου του προβλήματος της δυσλεξίας που έχει αντιμετωπίζει προβλήματα κατά την πρακτική της άσκηση στα εργαστήρια δηλαδή χρειαζόταν περισσότερο χρόνο για να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του μαθήματος.

Κοινό στοιχείο είναι ότι και στις δυο περιπτώσεις δεν υπάρχει η συνδρομή του σχολικού συμβούλου και κάποιου ειδικού όπως ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού.

Φραντζεσκάκη Αντιγόνη

Από τη μικρή εμπειρία που έχω ως κοινωνική λειτουργός σε σχολικό πλαίσιο έχω αντιμετωπίσει περιστατικά ανάλογα της ιστορίας "μια ρατσιστική διένεξη" και "θα σου δείξω εγώ". Τα κοινά στοιχεία αποτυπώνονται στην ρατσιστική βία, τη συμπεριφορά των οικογενειών θύτη και θύματος, την παρέμβαση των εκπαιδευτικών αλλά και την έλλειψη παρέμβασης από σχολικό σύμβουλο και ειδικούς. Η βασική διαφορά έγκειται στο ότι το συγκεκριμένο σχολείο με αργά και σταθερά βήματα προσπάθησε να πραγματοποιήσει συντονισμένες δράσεις πρόληψης, με ομιλίες σε εκπαιδευτικούς και γονείς για τον εκφοβισμό καθώς και ομαδοσυνεργατική διδασκαλία στα πλαίσια της τάξης.

Καλλίνωση Μαρία

Με βάση τα παραπάνω βίντεο φαίνεται ότι το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού λαμβάνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις σε διεθνή επίπεδο παρότι υπάρχουν κοινωνικές αλλά και εκπαιδευτικές διαφορές ανάμεσα στις διάφορες χώρες.

Τα θύματα διακατέχονται από έντονα αρνητικά συναισθήματα, φόβο, μοναξιά, άγχου, συμπτώματα κατάθλιψης και έχουν ανάγκη από ψυχολογική υποστήριξη.

Οι θύτες συνήθως προέρχονται από προβληματικό οικογενειακό πλαίσιο με ελλιπή ή και απύουσα επικοινωνία και βιώνουν μοναξιά με αποτέλεσμα ο εκφοβισμός να γίνεται αυτοσκοπός.

Ακόμη γίνεται αναφορά στις ελλείψεις των δομών των σχολικών μονάδων. Σε ένα τέτοιο φαινόμενο που μπορεί να πάρει μεγάλες διαστάσεις, τα σχολεία θα πρέπει να είναι στελεχωμένα με συμβούλους και ψυχολόγους, αλλά να οργανώνουν και σε τακτά χρονικά διαστήματα σχετικές επιμορφώσεις γονέων και εκπαιδευτικών.

Τέλος είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας καθώς έχει ρόλο ευθύνης και μέσω ουσιαστικών παρεμβάσεων μπορεί να συμβάλλει γρηγορότερα στην κατάλυση του φαινομένου.

ΚΙΟΥΣΗ ΔΗΜΗΤΡΑ

Από τις περιπτώσεις που παρουσιάστηκαν στην ιστοσελίδα https://iamnotscared.pixel-online.org/case_studies_scheda.php?id_doc=962&doc_lang=&part_id=&qsto3=&qsto4= θα σταθώ στην περίπτωση της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης. Από την προσωπική μου εμπειρία στα σχολεία, υπήρχε παρόμοια περίπτωση την οποία κληθήκαμε να αντιμετωπίσουμε, αλλά όχι τόσο σύνθετη, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση. Δηλαδή, δεν υπήρξε το bullying από το αγόρι σε συγγενικό πρόσωπο της κοπέλας που έμεινε έγκυος, ούτε και το αγόρι υπήρξε βίαιο, επιθετικό και υπό την επήρεια ουσιών, όπως συνέβη στην περίπτωση της συγκεκριμένης ιστοσελίδας. Η ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη αντιμετωπίστηκε με διακριτικότητα από τη δική μας σχολική κοινότητα, χωρίς να διακοπεί η φοίτηση της μαθήτριας από το σχολείο. Επειδή, όμως, η εγκυμοσύνη γνωστοποιήθηκε στον 5ο μήνα της κύησης από την κοπέλα στο αγόρι και στις δύο οικογένειες, δημιουργήθηκε πρόβλημα με επιθετική συμπεριφορά από την πλευρά του αγοριού λόγω του ότι αιφνιδιάστηκαν και έφτασαν σε ένα προτετελεσμένο γεγονός. Η περίπτωση της έκτρωσης είχε αποκλειστεί λόγω του προχωρημένου της εγκυμοσύνης. Σε ένα βαθμό το κορίτσι θυματοποιήθηκε και απομονώθηκε και από άλλους μαθητές του σχολείου. Επιστρατεύτηκαν και ψυχολόγοι από το συμβουλευτικό σταθμό νέων και πραγματοποιήθηκαν διαρκείς συναντήσεις με ψυχολόγο και με το διευθυντή του σχολείου. Η οικογένεια του αγοριού συμφώνησε στην αναγνώριση του παιδιού, το οποίο θα ζούσε με τη μητέρα και την οικογένειά της. Και τα δυο παιδιά συνέχισαν τη φοίτησή τους και την ολοκλήρωσαν.

ANNA ΓΡΗΓΟΡΑ

Η εμπειρία μου σχετικά με τα κρούσματα βίας είναι από το νηπιαγωγείο και παρατηρώ ότι είναι πιο περιορισμένα σε σχέση με αυτά που συμβαίνουν στα δημοτικά, στα γυμνάσια και στα λύκεια. Αυτό συμβαίνει γιατί στο νηπιαγωγείο υπάρχει παντού επιτήρηση από τους εκπαιδευτικούς (τάξη, τουαλέτες, αυλή) καθώς τα παιδιά εξαιτίας της ηλικίας τους μπορεί εύκολα να έχουν κάποιο ατύχημα. Οι λόγοι σύγκρουσης παρ' όλ' αυτά, είναι αρκετοί και κυρίως έχουν να κάνουν με τη διεκδίκηση παιχνιδιών ή άλλων αντικειμένων. Επιπλέον, υπάρχουν μαθητές πιο «ζωηροί» και μαθητές πιο «ήρεμοι». Συνήθως οι θύτες είναι έντονοι χαρακτήρες και διεκδικητικοί ενώ τα θύματα πιο ήπιοι χαρακτήρες και πιο υποχωρητικοί. Στις περιπτώσεις που ασκείται βία, ενημερώνονται οι

γονείς και των δύο παιδιών προκειμένου να διερευνηθούν τα βαθύτερα αίτια μιας σύγκρουσης (κάποιο γεγονός στο σπίτι που έχει αλλάξει τη συμπεριφορά των παιδιών κτλ).Επιπλέον γίνεται ισότιμος διάλογος ανάμεσα στο θύτη και στο θύμα, διάλογος που δεν έχει τιμωρητικό χαρακτήρα και δεν αποσκοπεί στην απλή «συνέτιση» των παιδιών, αλλά επικεντρώνεται στο συναίσθημα που δημιουργείται την ώρα της σύγκρουσης και από τις δύο πλευρές. Στη συνέχεια τα παιδιά που εμπλέκονται ενθαρρύνονται να βρουν μόνα τους λύση για την επίλυση της διαφωνίας. Η διαφορά που υπάρχει είναι η απουσία κάποιου ειδικού (ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού) που θα μπορούν οι νηπιαγωγοί να απευθύνονται για περαιτέρω καθοδήγηση. Μια άλλη διαφορά είναι ότι στο νηπιαγωγείο η βία δεν είναι συστηματική όπως στις άλλες βαθμίδες. Γενικά,στο νηπιαγωγείο γίνεται ομαδική δουλειά και εργασία, δουλεύονται τα συναισθήματα, μπαίνουν από την αρχή της χρονιάς κανόνες και γιαυτό δεν εκδηλώνονται συστηματικά περιστατικά βίας.

ΝΤΙΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Επειδή εργάζομαι με παιδιά νηπιακής ηλικίας,δεν έχω συναντήσει κάποιο έντονο περιστατικό βίας.Ίσως η περίπτωση του «ζωηρού και του ήρεμου» να βρίσκεται λίγο πιο κοντά σε κάποιες περιπτώσεις. Το ένα παιδί, με λίγο πιο έντονη προσωπικότητα από το άλλο,που είναι ήρεμο και διστακτικό, προσπαθεί να επιβληθεί. Μέσα από συζήτηση και με τα δύο παιδιά και με ομαδικές δραστηριότητες, καταφέραμε να επιλύσουμε το θέμα.Σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς ασχολούμαστε με θέματα γύρω από την αποδοχή της διαφορετικότητας και του σεβασμού στον άλλο.

Τσουκαλίδου Παρθένα
Δασκαλάκη Χριστίνα
Δακορώνια Χρυσούλα
Ζαχαριουδάκη Χρυσούλα

Εάν ομαδοποιήσουμε το γενικό προφίλ όλων των εμπλεκομένων σε ένα περιστατικό σχολικής βίας σε αυτό του θύτη, του θύματος, του παρατηρητή και του “διαμεσολαβητή” εκπαιδευτικού, θα διαπιστώσουμε:

- κοινά σημεία που αφορούν: στις μορφές σχολικής βίας, στην εμφάνιση/κλιμάκωση αυτών σε άμεση σχέση με το φύλο και τα κοινωνικά πρότυπα
- στους χώρους εμφάνισής τους
- στην ομοιότητα της συμπεριφοράς, τη στάση, τις αντιδράσεις, το ψυχολογικό προφίλ, το κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον, τα ατομικά χαρακτηριστικά και την ιδιοσυγκρασία των θυτών, των θυμάτων και των παρατηρητών
- στις αιτίες αλλά και στις συνέπειες του σχολικού εκφοβισμού
- στο ρόλο των εκπαιδευτικών και στις στρατηγικές παρέμβασής τους

-διαφορές που έγκεινται κυρίως στον τρόπο αντιμετώπισης με τη συνδρομή και στήριξη φορέων και ειδικών (π.χ. ψυχολόγων) δεδομένου ότι πρόκειται για ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που εμπλέκει πολλά πρόσωπα, προκαλείται από πληθώρα παραγόντων και επομένως χρειάζεται διάφορους τρόπους παρέμβασης.

Ιωάννα Μπαφαλούκου

Η εμπειρία που έχω, έχει να κάνει με παιδιά προσχολικής ηλικίας. Στην ηλικία αυτή δεν παρατηρούνται έντονα φαινόμενα σχολικής βίας και εκφοβισμού. Συνήθως παρουσιάζεται η λεκτική βία. Μπορεί να κοροϊδέψουν κάποιο παιδί για το τι φοράει, πώς μιλάει, από το που κατάγεται κλπ. Αυτά όλα προσπαθούμε να τα αποφύγουμε μέσα από συζήτηση, ομαδικές δραστηριότητες για τη διαφορετικότητα, το σεβασμό, τους κανόνες καθ’ όλη τη διάρκεια της χρονιάς κλπ καθώς και με την συνεχή επιτήρηση των παιδιών.

Επίσης, υπάρχει το φαινόμενο των «ζωηρών» παιδιών που έχουν πιο έντονη προσωπικότητα, διεκδικούν και απαιτούν πράγματα από τα άλλα παιδιά και τα «ήρεμα» παιδιά που είναι χαμηλών τόνων και υπακούν και δεν φέρουν εύκολα αντίρρηση στα άλλα παιδιά. Τέτοιες καταστάσεις μπορούν να παρουσιαστούν στην ώρα του παιχνιδιού, στην διεκδίκηση κάποιου παιχνιδιού ή ρόλου κλπ. Όμως δεν είναι συχνά και επαναλαμβανόμενα. Στην περίπτωση που συμβεί κάτι τέτοιο υπάρχει συζήτηση και με τα δύο παιδιά καθώς και συζήτηση με τους γονείς των παιδιών εάν διαπιστώσουμε μια επαναλαμβανόμενη και ξαφνική αλλαγή στη συμπεριφορά του παιδιού.

Παπαθανασίου Χρυσούλα

Κοινά σημεία

- α) οι μορφές σχολικού εκφοβισμού- βίας
- β) οι γενεσιουργοί παράγοντες που καθιστούν ένα παιδί θύμα ή δράστη της άσκησης βίας (προσωπικότητα θύματος, οικογενειακό, κοινωνικό περιβάλλον).
- γ) τα σημεία εμφάνισης του φαινομένου εντός του σχολείου.
- δ) τις συνέπειες της βίας στο θύμα, στο δράστη και στο σχολικό περιβάλλον.
- ε) στην κοινή ομολογία για τον καίριο ρόλο του σχολείου και των εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση και την πρόληψη του προβλήματος.

Διαφορές

- α) στον τρόπο αντίδρασης και τους μηχανισμούς κινητοποίησης για την αντιμετώπιση διαπιστωμένων περιστατικών βίας και εκφοβισμού στα σχολεία.

ΧΑΛΚΙΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ

Η δική μου εμπειρία έχει να κάνει με παιδιά προσχολικής ηλικίας. Στις ηλικίες αυτές το φαινόμενο της σχολικής βίας δεν παρατηρείται έντονα. Αν έπρεπε να διαλέξω μία από τις τρεις περιπτώσεις αυτή θα ήταν “ο ζωηρός και ο ήρεμος”. Υπάρχουν κάποιες φορές διενέξεις μεταξύ κάποιων πιο ζωηρών παιδιών, τα οποία προσπαθούν να ηγηθούν ομάδων, έναντι κάποιων πιο ήρεμων παιδιών που απλά ακολουθούν. Ωστόσο, οι διαφορές του παραμένουν σε λεκτικό επίπεδο και τερματίζουν γρήγορα. Άλλωστε, σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς, συζητάμε για θέματα διαφορετικότητας.

Χρήστος Γιώβος

Μία παρόμοια εμπειρία μου σχετίζεται με τη μελέτη περίπτωσης [«Η Μαρία εγκαταλείπει το σχολείο»](#). Σε Γυμνάσιο με ΤΛ, ο σύλλογος διδασκόντων αποφάσισε να γίνεται χρήση μπάλας του μπάσκετ στα διαλείμματα για εκτονώσει των μαθητών, άναρχα χωρίς κανόνες. Κάποια μέλη του συλλόγου διαφώνησαν με αυτό αλλά η απόφαση πάρθηκε με πλειοψηφία, καθώς ήταν εισήγηση της Διευθύντριας. Οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου όντας κοντοί, αποκλείονται από το παιχνίδι, αφού λόγω ύψους δεν μπορούν ποτέ να πάρουν την μπάλα. Ωστόσο έχουν καλές δεξιότητες στο μπάσκετ και θέλουν να συμμετέχουν. Οι κοντοί μαθητές νοιώθουν αποκλεισμένοι και απομονωμένοι, κάθονται περιμετρικά της μπασκέτας και παρακολουθούν τους ψηλούς. Αν καμιά φορά η μπάλα φτάσει σε αυτούς, τότε οι ψηλοί τους κοροϊδεύουν και τους πειράζουν λεκτικά. Το τελευταίο διάστημα οι κοντοί μαθητές αποχωρούν από το σημείο του μπάσκετ και κάθονται στις κερκίδες μόνοι τους. Όπως και στην περίπτωση της Μαρίας έτσι και εδώ

το περιστατικό δεν αντιμετωπίζεται σωστά από την σχολική κοινότητα. Ενώ τέθηκε για δεύτερη φορά το θέμα στον σύλλογο η πλειοψηφία και η διευθύντρια αδιαφόρησαν με αποτέλεσμα οι μαθητές να περάσουν όλοι τη χρονιά αποκλεισμένοι

Διαφορετικές εμπειρίες έχω σε σχέση με τη μελέτη περίπτωσης [«Ο ζωνιός και ο ήρεμος»](#). Η αντιμετώπιση του περιστατικού από κοινωνική λειτουργό του σχολείου και η συμμετοχή του σχολείου στο πρόγραμμα «I am not scared» είναι κάτι πολύ διαφορετικό από τα σχολεία που δουλεύω. Τέλος στη μελέτη περίπτωσης [«Η αντιπαράθεση δύο γυναικών»](#) και εδώ η ύπαρξη Συμβούλου Ψυχολόγου στο σχολείο είναι κάτι που ακόμη δεν το έχω συναντήσει.

Στέφου Άννα - Δαγιάλλη Αγγελική

Τα περιστατικά, που κληθήκαμε να μελετήσουμε και να αντιπαραβάλουμε με τις εμπειρίες που έχουμε ως εκπαιδευτικοί, κάνουν την σχολική πραγματικότητα στην οποία μετέχουμε να φαντάζει, μάλλον αθώα.

Σίγουρα εμφανίζονται συχνά το δίδυμο θύτης – θύμα για τους τυπικούς λόγους που προαναφέρθηκαν διεξοδικά στις προηγούμενες ενότητες του προγράμματος δηλ. ως θύματα, τα παιδιά που δεν έχουν ισχυρή προσωπικότητα και αυτοπεποίθηση ή «μειονεκτούν» μαθησιακά, εμφανισιακά, κοινωνικά και παιδιά θύτες με ιδιοσυγκρασία δυναμική που βιώνουν μια κατάσταση κρίσης οικογενειακής, κοινωνικής, προσωρινή ή μόνιμη και εκδηλώνουν την έντασή τους εξωστρεφώς εις βάρος των αδυνάτων.

Οι μορφές «βίας» που εκδηλώνονται μπορεί να χαρακτηριστούν ήπιες, κάποιες κοροϊδευτικές εκφράσεις, μορφασμούς, λόγια, ενίοτε αποκλεισμός από τις ομαδικές δραστηριότητες και παιχνίδια που συμβαίνουν κατά κύριο λόγο εκτός σχολικής αίθουσας, οι οποίες παρόλα αυτά δεν παύουν να είναι βία που ταλανίζει το παιδί θύμα και το οδηγεί προς περαιτέρω θυματοποίηση ενώ παράλληλα αν αφεθούν ανεξέλεγκτες εθίζουν το παιδί θύτη στη βίαιη και παραβατική συμπεριφορά.

Δε τίθεται λοιπόν θέμα ότι και η παραμικρή περίπτωση ενδοσχολικής βίας ή εκφοβισμού πρέπει να γίνεται αντικείμενο προσοχής και ενδιαφέροντος από την εκπαιδευτική κοινότητα της οποίας επιδίωξη πρέπει να είναι η καλλιέργεια ενός σχολικού κλίματος αλληλεγγύης και αποδοχής.

Μία παράμετρος της πραγματικότητας που προαναφέραμε και που θα θέλαμε να επισημάνουμε έχει σχέση με τη στάση των γονέων οι οποίοι σε ορισμένες περιπτώσεις επηρεασμένοι ίσως από τα δικά τους προσωπικά προβλήματα αντί να ενημερώσουν έγκαιρα και εύστοχα τον εκπαιδευτικό για το πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίζει το παιδί τους, εκτονώνουν την έντασή τους πάνω στον εκπαιδευτικό, χρεώνοντάς του την ευθύνη για την εκφοβιστική συμπεριφορά που έχει υποστεί το παιδί τους. Έτσι παρατηρείται το φαινόμενο να υφίσταται ο εκπαιδευτικός bullying από την πλευρά των γονιών.

ΕΙΡΗΝΗ ΑΝΔΡΙΩΤΗ

Από μικρές παρεμβάσεις ως κοινωνική λειτουργός σε σχολείο μπορώ να αναφερθώ στα περιστατικά “ μια ρατσιστική διένεξη” και “θα σου δείξω εγώ”. Τα κοινά στοιχεία αφορούν τη ρατσιστική βία, τη συμπεριφορά των οικογενειών θύτη και θύματος, την παρέμβαση των εκπαιδευτικών, την έλλειψη παρέμβασης από σχολικό σύμβουλο και ειδικούς, καθώς και την προσπάθεια υπερκάλυψης των περιστατικών από κάποιες πλευρές. Στο σχολείο που αναφέρομαι ζητήθηκε η συμβολή ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού, αρχικά για να ενημερωθεί ο ενδιαφερόμενος δάσκαλος- διευθυντής πως πρέπει να αντιμετωπίσει τα περιστατικά, ενώ οι γονείς όλων των πλευρών παραπέμφθηκαν σε δομή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης του Δήμου για συμβουλευτική.

Σβίγκου Αγγελική

Ως εκπαιδευτικός που εργάζεται σε δημοτικό σχολείο, στα 8 χρόνια υπηρεσίας μου εκεί. έχω έρθει αντιμέτωπη με περιστατικά εκφοβισμού που εξελίχθηκαν στον προαύλιο χώρο του σχολείου. Κοινά σημεία εντόπισα και τα ταύτισα με περιστατικά που είχαν να κάνουν με την δική μου προσωπική εμπειρία καθώς πάντα έχουμε να κάνουμε με ένα θύτη και ένα θύμα, μία συμπεριφορά που αποκλίνει της σωστής και επιτρεπτής. Ο θύτης στα περισσότερα περιστατικά αισθάνεται αδύναμος να αντιδράσει και νιώθει μειονεκτικά απέναντι στο θύτη. Στην αντίπερα όχθη, ο θύτης έχει μια θέση ισχύος, είναι περισσότερο εξωστρεφής και είθισται να επιβάλλεται στους αδύναμους συμμαθητές του.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, οι εκπαιδευτικοί που είχαν εφημερία αντέδρασαν άμεσα στα περιστατικά σταματώντας την συμπεριφορά, διευθετώντας το θέμα, συζητώντας ξεχωριστά με τους εμπλεκόμενους στα περιστατικά αυτά, διερευνώντας τα αίτια.

Κουτούλης Κωνσταντίνος

Παρακολουθώντας τα προτεινόμενα video και συσχετίζοντάς τα με τις προσωπικές εμπειρίες και παραστάσεις μου στο σχολικό χώρο, εξάγω χρήσιμα συμπεράσματα για το φαινόμενο της σχολικής βίας και του εκφοβισμού.

Καταρχάς κοινός προβληματισμός όλων των συναδέλφων σε διεθνές επίπεδο είναι η αντιμετώπιση του ανησυχητικού και αυξανόμενου ποσοστιάς φαινομένου του bullying και η

διάθεσή τους για διευθέτηση τέτοιων προβλημάτων στο σχολικό χώρο. Τούτο σημαίνει ότι το κίνητρο όλων αυτών των εκπαιδευτικών είναι η ενδυνάμωση, ενημέρωση, επιμόρφωση, υποστήριξη και η απόκτηση δεξιοτήτων για ειρηνική επίλυση τέτοιων ζητημάτων.

Οι μορφές εκδήλωσης του φαινομένου της σχολικής βίας φαίνονται να περιλαμβάνουν όλο το φάσμα τους, όπως και οι γενεσιουργές αιτίες εκδήλωσης τέτοιων συμπεριφορών να συγκλίνουν με τα επιστημονικά δεδομένα και τις διεθνείς έρευνες. Τέλος, συγκρίνοντας όλες τις πληροφορίες από τα video με την προσωπική εμπειρία, αντιλαμβάνομαι ότι αποτελεί κοινή “εκπαιδευτική” εμπειρία στο σχολικό χώρο η εκδήλωση παρόμοιων και πανομοιότυπων περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί (όπως π.χ. “Ο ζωηρός και ο ήρεμος” ή “Θα σου δείξω εγώ”), γεγονός που αποτυπώνει πολλά στοιχεία της διαμορφούμενης ατομικής και κοινωνικής ταυτότητας της μαθητικής κοινότητας και της υπάρχουσας κοινωνικής κουλτούρας. Οι διαφορές εντοπίζονται στις σχολικές εμπειρίες των συναδέλφων στον τρόπο διαχείρισης και αντιμετώπισης τέτοιων φαινομένων, στην κλίμακα έντασης της εκάστοτε περίπτωσης, καθώς και στον βαθμό αξιοποίησης και αναστοχαστικής σκέψης τέτοιων εμπειριών, ώστε να προαχθεί και να γενικευτεί η ειρηνική σχολική συνύπαρξη μέσω της δράσης.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

Η προσωπική μου εμπειρία μοιάζει με αυτή στην οποία μεγαλύτερα παιδιά εκφοβίζουν τα μικρότερα και προσπαθούν να επιβληθούν σε αυτά, ειδικά στα διαλείμματα και σε ομαδικά παιχνίδια. Συγκεκριμένα μαθητές της Στ’ τάξης εκφοβίζουν συστηματικά λεκτικά και σωματικά τους μαθητές της Ε’ τάξης. Συγκεκριμένα σε πολλά διαλείμματα και με οποιαδήποτε αφορμή (διεκδίκηση γηπέδου ποδοσφαίρου, διαφωνία σε παιχνίδι ποδοσφαίρου) παιδιά της Στ’ τάξης χτυπάνε και απειλούν παιδιά της Ε’ τάξης. Τα περιστατικά ήταν κατεξακολούθηση και ιδιαίτερα βίαια (π.χ. κλωτσιές σε κεφάλι, σπρωξίματα σε σκάλες κ.α.) με αποτέλεσμα πολλές φορές να υπάρχουν μεγάλοι και σοβαροί τραυματισμοί. Οι δάσκαλοι της Ε και Στ τάξης, ενημέρωσαν την διευθύντρια και έπειτα έγινε μια σειρά κινήσεων και δράσεων οι οποίες βοήθησαν στην μείωση των περιστατικών. Ενημερώθηκαν οι γονείς για τη σοβαρότητα της κατάστασης και της έντονης παραβατικής συμπεριφοράς των παιδιών τους. Έπειτα ο σύλλογος διδασκόντων συνεδρίασε, αποφάσισε ένα αυστηρό σύστημα ποινών και συστηματική κοντινή παρακολούθηση των τάξεων κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων. Δόθηκε υλικό σε εκπαιδευτικούς για το φαινόμενο του bullying , προκειμένου να προετοιμαστούμε όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά. Φωνάξαμε στο σχολείο ψυχολόγους, οι οποίοι ενημέρωσαν γονείς και παιδιά για το φαινόμενο. Δούλεψαν και με τους συγκεκριμένους μαθητές αλλά και με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο.

ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΜΑΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑ

Μέσα από τις τρεις συναντήσεις παρατηρούμε κοινά σημεία στις μορφές του σχολικού εκφοβισμού, στον χώρο εμφάνισής του, στη συμπεριφορά του θύτη και στον τρόπο αντίδρασης των θυμάτων, των γονέων ή των εκπαιδευτικών. Διαφορές παρατηρούνται στον τρόπο παρέμβασης και στους μηχανισμούς κινητοποίησης του κάθε σχολείου.

Στο σχολείο (Δημοτικό) όπου εργάζομαι δεν έχουν παρατηρηθεί πολλά περιστατικά σχολικού εκφοβισμού. Οι περισσότερες διενέξεις ανάμεσα στους μαθητές αφορούν κυρίως την κυριαρχία ή τη συμμετοχή στο παιχνίδι και επιλύονται με διάλογο. Σε σοβαρότερες περιπτώσεις ενημερώνονται ο Διευθυντής, ο Σύλλογος Διδασκόντων και οι γονείς.

Πιο κοντά στη δική μου εμπειρία βρίσκονται οι περιπτώσεις: «Ο ζωηρός κι ο ήρεμος» και «Θα σου δείξω εγώ...» όπου «δυνατότερα» παιδιά προσπαθούν να επιβληθούν σε μικρότερα ή πιο «αδύναμα».

Αικατερίνη Νεανίδου

Επειδή εργάζομαι με παιδιά νηπιακής ηλικίας, η δική μου εμπειρία ίσως να βρίσκεται πιο κοντά στην περίπτωση του «Ο ζωηρός και ο ήρεμος», καθώς δεν έχω συναντήσει κάποιο έντονο περιστατικό σχολικής βίας και εκφοβισμού. Υπάρχουν φορές που παρατηρούνται κάποιες διενέξεις ανάμεσα σε παιδιά πιο ζωηρά και διεκδικητικά και άλλα πιο ήπιων τόνων και συνήθως σχετίζονται με την απόκτηση κάποιου παιχνιδιού ή αντικειμένου. Έχοντας από την αρχή της χρονιάς συντάξει μαζί με τα παιδιά το «συμβόλαιο της τάξης» (κανόνες συμπεριφοράς για την αρμονική συνύπαρξη και ασφάλεια των παιδιών), όποτε αυτοί δεν τηρούνται από κάποιους μαθητές (συνήθως πιο ζωηρούς και παρορμητικούς), οι συμμαθητές τους αντιδρούν υπενθυμίζοντας τους κανόνες και αναφέροντας το περιστατικό στην εκπαιδευτικό, ακόμα και όταν αυτό έχει γίνει αντιληπτό από την ίδια. Η διαφορά βρίσκεται στο ότι το παιδί-θύμα αλλά και τα παιδιά-παρατηρητές αντιδρούν μιλώντας στην εκπαιδευτικό και στο ότι δεν υπάρχει η παρέμβαση κάποιου ειδικού (πχ ψυχολόγου).

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ

Παρακολούθησα αρκετές από τις ομιλίες, τις απόψεις και τις εμπειρίες που καταγράφηκαν στον σύνδεσμο με τις ΕΙΚΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ. Θέλω να σταθώ σε μια πρόταση που μου τράβηξε την προσοχή: «ο χαρακτήρας των παιδιών επέτρεψε να δημιουργηθούν οι συνθήκες για την ύπαρξη του φαινομένου ...» Εργάζομαι σε

νηπιαγωγείο. Ο χαρακτήρας των παιδιών που φοιτούν αρχίζει να αχνοφαίνεται και να διαμορφώνεται . Καθώς τα παιδιά είναι μικρά σε ηλικία είναι αναγκαίο και απαραίτητο σε μας να τα παρακολουθούμε και να τα προσέχουμε, κυρίως τους πρώτους μήνες της φοίτησής τους. Έχω συναντήσει κάποιες φορές τα λεγόμενα “ζωηρά” παιδιά που φέρονται άσχημα και χτυπάνε, και δαγκώνουν, και καταστρέφουν τα πράγματα των ήσυχων και ήρεμων παιδιών που δεν αντιδρούν. Παιδιά που θέλουν να γίνεται πάντα το δικό τους, αδιαφορώντας για τους άλλους και τα συναισθήματά τους. Όλα τα παιδιά “θύτες” που θυμάμαι ήταν, όπως αναφέρθηκε και στις ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ, παιδιά κατά βάθος ευαίσθητα, αδύναμα, που προσπαθώντας να κρύψουν την αδυναμία τους γίνονταν επιθετικά. Και προσπαθώντας να συζητήσω μαζί τους διαφαινόταν, τις περισσότερες φορές ο ρόλος της οικογένειας. Σε όποιες περιπτώσεις η οικογένεια άκουσε ότι είχα να τους πω και σταθήκαμε δίπλα και πορευτήκαμε μαζί μέχρι το τέλος της χρονιάς, τα αποτελέσματα ήταν θεαματικά. Σε όποιες περιπτώσεις η οικογένεια συνέχιζε να επιδοκιμάζει τη συμπεριφορά του παιδιού το μόνο που κατάφερα ήταν να “παραδώσω” στην επόμενη βαθμίδα ένα “παιδί-θύτη”.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, που δεν θα ξεχάσω ποτέ, ήταν σε ένα σχολείο που είχαμε πολλά παιδιά από την Αλβανία. Ήταν ένα πολύ όμορφο και γλυκύτατο κοριτσάκι με ξανθές μπούκλες και ροδοκόκκινα μαγουλάκια, όλο υγεία και όλο χάρη. Κάθε φορά που την πλησίαζε ένα παιδί που καταγόταν από την Αλβανία, το έφτυνε. Όταν την ρώτησα γιατί το κάνει αυτό ,μου απάντησε “γιατί είναι αλβανοί” και όταν την ρώτησα ποιοί είναι οι Αλβανοί, μου απάντησε “ αυτοί που φοράνε βρώμικα ρούχα”. Σε συνεργασία με την προϊσταμένη καλέσαμε τους γονείς να συζητήσουμε μαζί τους και η μαμά γελώντας μας είπε ότι αυτά τα λένε οι παππούδες και να μην δίνουμε σημασία! Όταν τους ξανακαλέσαμε απλά..δεν ήρθαν (ήταν και οι δύο μορφωμένοι!!!).

Νομίζω τελικά ότι όλες οι εκστρατείες για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής βίας, για να έχουν ουσιαστικό σκοπό και λόγο, πρέπει να ξεκινούν από την οικογένεια και να καταλήγουν στην οικογένεια ,με την οποία το σχολείο θα πρέπει να βρίσκεται σε συνεχή επαφή και επικοινωνία.

ΚΑΖΑΛΑ ΜΑΡΙΑ

Η περίπτωση «θα σου δείξω εγώ» είναι μια από τις πιο συνηθισμένες περιπτώσεις εκφοβισμού όπου ο θύτης ασκώντας λεκτική, σωματική ή ψυχολογική βία λαμβάνει ικανοποίηση με την επιβολή δύναμης σε “αδυνάτους”. Η επιλογή των θυμάτων δεν γίνεται τυχαία. Αν και στη συγκεκριμένη περίπτωση είχε προηγηθεί ένα άλλο συμβάν που είχε πυροδοτήσει την αφορμή. Ο πρώην της Γ.Γ. ξεκίνησε να έχει φιλική σχέση με την Α.Α μετά τον χωρισμό με την πρώτη. Παρόλα αυτά, τα θύματα διακατέχονται από έντονη εσωστρέφεια, κοινωνική απομόνωση και χαμηλή αυτοεκτίμηση. Ειδικότερα η Α.Α. αποτελεί ένα νέο μέλος της σχολικής κοινότητας, όπου αυτό την καθιστά εύκολο στόχο και δεν έχει καταφέρει να αποκτήσει αρκετούς «συμμάχους». Πιστεύει, ότι θα σταματήσει να την ενοχλεί η Γ.Γ και έτσι δεν κινητοποιείται ώστε να βρει λύση στο πρόβλημα που την ταλαιπωρεί. Η σχολική άρνηση γίνεται η μόνη της διέξοδος και τα αισθήματα αναξιότητας, φόβου, απομόνωσης και αδυναμία αντίδρασης είναι προεξάρχοντα. Η Γ.Γ όπου αντιπροσωπεύει τον τίτλο «θα σου δείξω εγώ» κινητοποιείται από την επιθυμία της να «επιτεθεί» και να κερδίσει τη χαμένη της αυτοπεποίθηση και να προστατέψει την ψυχική της ισορροπία από τη ματαίωση που έχει βιώσει, λόγω του χωρισμού. Οι παρατηρητές παραμένουν απλοί θεατές και επιλέγουν να μην παρέμβουν και να βοηθήσουν την κατάσταση. Η παρέμβαση του διευθυντή επιδρά αποτελεσματικά καθώς οι καθηγητές έλαβαν μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης μέσω της προαγωγής του αλληλοσεβασμού και της αυτοεκτίμησης των μαθητών. Οι καθηγητές αγνοούσαν την ύπαρξη ενός τόσο σοβαρού περιστατικού, όμως μετά την δημοσιοποίηση φάνηκε να επηρεάστηκαν θετικά. Η μη στελέχωση από εξειδικευμένο προσωπικό εντός σχολικής μονάδας, όπως ένα σχολικό σύμβουλο ή έναν κοινωνικό λειτουργό αποτελεί τροχοπέδη στην δημιουργία ενός αρμονικού περιβάλλοντος στις σχέσεις μεταξύ μαθητών και καθηγητών. Η αποσαφήνιση του όρου της σχολικής διαμεσολάβησης από έναν ειδικό θα επιδρούσε αποτελεσματικά καθώς οι ίδιοι οι μαθητές θα όριζαν κανόνες και αισθάνονταν ότι συνεισφέρουν στο δικό τους κόσμο χωρίς επιβολή κανόνων από τους μεγαλύτερους αλλά από τους ίδιους. Ένας σύμβουλος θα αποτελούσε ένα σημείο αναφοράς και μία αφετηρία για τη δημιουργία νέων δεξιοτήτων, τον προσδιορισμό των στόχων και τη διαμόρφωση προσδοκιών των μαθητών.

ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Κατά την δική μου εμπειρία εκφοβισμός ασκείται απο πιο δυνατούς μαθητές στα αγόρια (σωματικά) και πιο 'ξεπεταγμένα' κορίτσια. Στην πρώτη περίπτωση είναι ηγετική επίδειξη και στην δεύτερη είναι ένδειξη προόδου στην προσωπική ανάπτυξη. Γενικά φαίνεται η ανάγκη για επίδειξη ικανοτήτων που αντιστοιχούν σε μεγαλύτερες ηλικίες. Συνηθέστερα σημεία παρατήρησης τέτοιων φαινομένων είναι το σχολικό περιβάλλον καθώς και έξω. Το διάλειμμα είναι ίσως το συνηθέστερο.

Γεωργιάδου Φωτεινή

Από την εμπειρία μου, είναι πιο κοντά η ιστορία “ ο ζωηρός και ο ήρεμος”, καθώς τέτοια περιστατικά έχω συναντήσει στο σχολικό περιβάλλον, αλλά ευτυχώς όχι συχνά. Συνήθως ο ζωηρός είναι μέτριος μαθητής και ίσως και πιο αναπτυγμένος από τους υπόλοιπους μαθητές και ο ήρεμος είναι συνήθως καλύτερος μαθητής και χαμηλών τόνων. Επίσης περιστατικά τέτοιου είδους συμβαίνουν κυρίως στα παιχνίδια με σκοπό την επιβολή του δυνατότερου ή την αποδοχή του ως αρχηγό. Επειδή το σχολείο που εργάζομαι είμαι μικρό σε αριθμό μαθητών, τέτοια περιστατικά γίνονται αμέσως αντιληπτά και συνήθως προτιμάται η συζήτηση με τους εμπλεκόμενους. Τα περιστατικά είναι περιστασιακά και εάν κάποιος επαναλαμβάνεται τότε ενημερώνονται και οι γονείς. Εννοείται ότι ο Διευθυντής είναι ενήμερος εξαρχής.

Γεωργοπούλου Κωνσταντίνα

Στο χώρο του νηπιαγωγείου δε θα μπορούσαμε να πούμε πως εκδηλώνονται συστηματικά περιστατικά βίας. Ίσως η περίπτωση του «ζωηρού και του ήρεμου» να βρίσκεται λίγο πιο κοντά σε κάποιες περιπτώσεις.

Συνήθως ο «θύτης» είναι έντονος χαρακτήρας και διεκδικητικός ενώ το «θύμα» πιο ήπιος και πιο υποχωρητικός. Μέσα από συζήτηση και διάλογο με τα εμπλεκόμενα παιδιά, διάλογο που δεν έχει στόχο την «τιμωρία» και τον απλό «συνετισμό» των παιδιών, αλλά επικεντρώνεται στο να ακουστούν και οι δύο πλευρές και να αναδειχθούν τα αίτια και το συναίσθημα που δημιουργείται την ώρα της σύγκρουσης.

Στη συνέχεια τα παιδιά που εμπλέκονται, ενθαρρύνονται να προτείνουν άλλους τρόπους αντίδρασης και υποβοηθούμενα να βρουν μόνα τους λύση για την επίλυση της διαφωνίας

Στις περιπτώσεις που ασκείται βία, ενημερώνονται οι γονείς και των δύο παιδιών προκειμένου να διερευνηθούν τα βαθύτερα αίτια μιας σύγκρουσης και από κοινού και μέσα από εποικοδομητική συνεργασία με το σχολείο να αντιμετωπιστεί η κατάσταση και να προληφθούν νέα περιστατικά.

Γενικά, μέσα απο ομαδικές δραστηριότητες δουλεύονται τα συναισθήματα, ασχολούμαστε με θέματα γύρω από την αποδοχή της διαφορετικότητας και του σεβασμού του άλλου και μπαίνουν από την αρχή της χρονιάς κανόνες, για αυτό δεν παρατηρούνται περιστατικά έντονης βίας.

Η διαφορά που υπάρχει είναι η απουσία κάποιου ειδικού (ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού) που θα μπορούν οι νηπιαγωγοί να απευθύνονται για υπεύθυνη και εξειδικευμένη καθοδήγηση.

Τέλος επειδή το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού είναι πολύπλευρο, για την αντιμετώπισή του και για μια ολοκληρωμένη παρέμβαση χρειάζεται:

- επιμόρφωση και καθημερινή ενασχόληση και πραγματικό ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών με τις ανάγκες των μαθητών τους.
- έγκυρη και υπεύθυνη ενημέρωση των γονιών για το θέμα.
- συνεργασία σχολείου και οικογενειακού περιβάλλοντος.
- βοήθεια εξειδικευμένου προσωπικού (ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών κ.α.)

Ζηλιαναίου Αφροδίτη

Σε όλα τα pdfs παρακολουθούμε την ανταλλαγή απόψεων των συνομιλητών πάνω στο θέμα του σχολικού εκφοβισμού.

Η εμπειρία μου έχει να κάνει με ρατσιστικές εκφάνσεις του σχολικού εκφοβισμού. Κυρίως μεταξύ Αλβανών και Ελλήνων. Συμφωνώ με το ότι δεν υπάρχει στα σχολεία κάποιος υπεύθυνος για να βοηθήσει, σε συμβουλευτικό επίπεδο, σε τέτοια θέματα. Διαφωνώ στο ότι λόγω κρίσης δεν δύναται να υπάρχει τέτοιο πρόγραμμα ενημέρωσης καθηγητών στα σχολεία. Προ κρίσης που υπήρχαν Αλβανοί μαθητές που ήταν η πολιτεία;

Επίσης ως εκπαιδευτικοί αλλά και ως σύλλογος διδασκόντων δεν θέλουμε να ξέρουμε τα εκτός σχολείου (λογικό διότι ο παιδαγωγικός ρόλος μας είναι άλλος). Μόνο σε περίπτωση κάποιου σοβαρού συμβάντος εντός σχολείου θα μας απασχολήσει η οικογένεια του εκάστοτε παιδιού.

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού είναι πολύπλευρο και πως για την αντιμετώπισή του χρειάζεται συνεργασία, επιμόρφωση και καθημερινή ενασχόληση των εκπαιδευτικών με τις ανάγκες των μαθητών τους. Επίσης πρέπει και το οικογενειακό περιβάλλον να είναι ενημερωμένο πάνω στο θέμα. Τέλος, η βοήθεια εξειδικευμένου προσωπικού (ψυχολόγων, κοινωνιολόγων) είναι απαραίτητη για μια ολοκληρωμένη παρέμβαση.

Τσάπρα Κωνσταντίνα - Φασόλη Δέσποινα - Ντελλάκη Ελευθερία

Μελέτη περίπτωσης : “Ο ζωηρός και ο ήρεμος”

Κοινό σημείο μεταξύ του επεισοδίου και παρόμοιας εμπειρίας στο σχολικό μας χώρο είναι το προφίλ θύτη και θύματος και παρατηρητών :

- Το θύμα είναι ένα παιδί μοναχικό που δεν αντιδρά και δέχεται καρτερικά την κακοποίηση από την πλευρά του θύματος (λεκτική, ψυχολογική, σωματική).
- Ο θύτης είναι ένα παιδί δυναμικό, δημοφιλής προσωπικότητα με ηγετικές τάσεις που αδυνατεί να μπει στη θέση του άλλου και ελάχιστα συμπονεί το θύμα του.
- Οι παρατηρητές επίσης δεν αντιδρούν είτε από φόβο είτε από συμπάρασταση απέναντι στον θύτη που τυγχάνει να είναι δημοφιλής.
- Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι και στις δυο περιπτώσεις ενημερώθηκαν οι γονείς και των δυο πλευρών .

Διαφορές μεταξύ των περιπτώσεων παρατηρούμε ως προς τη στάση των εκπαιδευτικών- οι οποίοι έχουν επιμορφωθεί για την αντιμετώπιση θεμάτων bullying και ρατσιστικής συμπεριφοράς- καθώς και ως προς την υιοθέτηση της τακτικής της διαμεσολάβησης από την πλευρά των μαθητών για την όσο γίνεται ειρηνική επίλυση των διαφορών. Έτσι, μετά από πολλές συζητήσεις μεταξύ του εκπαιδευτικού προσωπικού, του διευθυντή και του ειδικού επιστημονικού προσωπικού, αποφασίστηκε να προσπαθούν όλοι να δημιουργήσουν ένα πιο δημοκρατικό κλίμα στο σχολείο, όπου θα επικρατεί ο αλληλοσεβασμός μέσα από πολλές συζητήσεις και ομαδικές δραστηριότητες.

Στην περίπτωση της εκπαιδευτικής μας κοινότητας , αναγκαίο κρίθηκε ο θύτης να αποβληθεί και να μη γίνουν απαραίτητες ομαδικές δραστηριότητες που οδηγούν στην εξομάλυνση της κατάστασης. Επιπλέον ο σύλλογος διδασκόντων κρίθηκε ανίκανος να διαχειριστεί σωστά (πρόληψη και υγιής αντιμετώπιση περιστατικών σχολικού εκφοβισμού) το συμβάν κυρίως λόγω έλλειψης ενημέρωσης ή επιμόρφωσης σε τέτοια θέματα .

Θεολόγος Χρήστος

Η περίπτωση “Ο ζωηρός και ο ήρεμος” έρχεται πιο κοντά σε περιστατικά που συνάντησα στα σχολεία που υπηρέτησα. Ο θύτης είναι ένα παιδί το οποίο προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες του και τα προβλήματά του, ενοχλώντας το διαφορετικό μαθητή ο οποίος φοβάται και ενδίδει σε κάθε επιθυμία του θύτη, κατάσταση που, ούτως ή άλλως εγκυμονεί κινδύνους όχι μόνο για τον θύτη και το θύμα, αλλά και για ολόκληρη την σχολική κοινότητα. Εντυπωσιακή όμως είναι και η αντίδραση των γονιών του θύτη όταν προσπαθεί ουσιαστικά να ζητήσει βοήθεια από τους γονείς του, αναφέροντας το περιστατικό στο λεωφορείο και αυτοί τον αντιμετωπίζουν νωχελικά’. Σε παρόμοια περίπτωση σε σχολείο που υπηρέτησα, όταν ενημερώθηκα για το περιστατικό, πλησίασα και τους δύο λέγοντάς τους ότι τέτοιου είδους περιστατικά, είτε στον χώρο του σχολείου, είτε εκτός, δεν συνάδουν όχι μόνο με τη μαθητική ιδιότητα, αλλά και δείχνουν ανθρώπους χωρίς ποιότητα, αφού δεν διακατέχονται από σεβασμό του άλλου και της διαφορετικότητάς του. Συζητήσαμε με τον Διευθυντή για την αντιμετώπιση του περιστατικού. Ενημερώσαμε του γονείς των μαθητών που εμπλέκονται. Κλήθηκε ο θύτης και συζητήσαμε για τη ‘αδόκιμη’ συμπεριφορά’του προς τον συμμαθητή του, του έγιναν οι ανάλογες συστάσεις, ενώ αποφασίσαμε με τον σύλλογο διδασκόντων για την πραγματοποίηση διαφόρων δράσεων σχετικών με την βία κι τον εκφοβισμό για μαθητές γονείς και εκπαιδευτικούς Με τον θύτη συζητήσαμε και του είπαμε να μην φοβάται να αναφέρει οποιαδήποτε αντίστοιχη πράξη προσβολής της προσωπικότητάς του και της ελευθερίας του.

ΠΟΛΥΖΟΥ ΕΛΕΝΗ

Έχοντας διαβάσει κάποιες από τις περιπτώσεις βρήκα αρκετές διαφορές αλλά και ομοιότητες που σχετίζονται με την προσωπική μου εμπειρία καθώς εργάζομαι ως εκπαιδευτικός τα τελευταία χρόνια τόσο σε σχολεία της Α θμιας όσο και της Β θμιας. Πήρα την απόφαση να εστιάσω περισσότερο στην ιστορία με τίτλο “Μια ρατσιστική διένεξη” καθώς μου είναι πιο οικείο και γνώριμο. Το φαινόμενο του ρατσισμού εξακολουθεί να υπάρχει βαθιά ριζωμένο στις καρδιές των παιδιών τα τελευταία χρόνια και οι εκπαιδευτικοί καταβάλλουν μεγάλες

προσπάθειες για να απαλλάξουν τους μαθητές τους από ρατσιστικές συμπεριφορές. Η οικογένεια παίζει τον πιο σημαντικό ρόλο και έπειτα οι ενέργειες της πολιτείας. Πολλά προβλήματα που πηγάζουν από ρατσιστικές διαθέσεις υποβόσκουν και παρουσιάζονται σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Από προσωπική μου εμπειρία, τα πιο μεγάλα σε ηλικία παιδιά, εκδηλώνουν ρατσιστικά σχόλια απέναντι σε αλλοεθνείς συμμαθητές τους. Για αυτόν ακριβώς το λόγο είναι επιτακτική ανάγκη να σχεδιαστεί μέσα στο σχολικό πλαίσιο μία εκπαιδευτική πολιτική που σκοπό θα έχει να μειώσει το ρατσισμό, δημιουργώντας ένα κλίμα συνεργασίας και να αξιοποιεί θετικά τις κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στους μαθητές.

Αντώνης Λαμπρόπουλος

Στο σχολείο που εργάζομαι δεν έχουν σημειωθεί σημαντικά περιστατικά επιθετικότητας. Ίσως κάποια να μοιάζουν με την ιστορία ‘ Ο ζωηρός και ο ήρεμος’. Συμβαίνει κάποια παιδιά να θέλουν να αυτοπροβληθούν , να προκαλέσουν την προσοχή , να εκτονώνουν μια ένταση που έχουν από το σπίτι. Τέτοια μικρά περιστατικά αντιμετωπίστηκαν με ενημέρωση από τον διευθυντή, το σύλλογο διδασκόντων και με την υλοποίηση προγραμμάτων. Με συνεχή παρακολούθηση τα περιστατικά μειώθηκαν ή και εξαλείφθηκαν.

ΣΑΓΚΙΝΕΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ

Καθώς εργάζομαι ως Νηπιαγωγός και σχετίζομαι με παιδιά νηπιακής ηλικίας δεν έχω έρθει αντιμέτωπη με περιστατικά σχολικού εκφοβισμού στην τάξη μου. Έκδηλες, βέβαια, είναι κάποιες συμπεριφορές που σχετίζονται με την ιστορία “Ο Ζωηρός και ο Ήρεμος”. Κάποια παιδιά με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και πιο δυναμικά από τα υπόλοιπα προσπαθούν να επιβάλλουν κάποιες φορές τις απόψεις τους σχετικά με το παιχνίδι ή με κάποια άλλη δραστηριότητα κυρίως στα πιο “αδύναμα” παιδιά. Αυτό διορθώνεται κυρίως μέσα από το διάλογο και τη συζήτηση τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και σε ομαδικό.

Γαγιάτσου Σοφία

Το πιο σύνηθες περιστατικό σχολικής βίας εντάσσεται στην κατηγορία «ο ζωηρός και ο ήρεμος». Ο θύτης είναι εξωστρεφής και αποδεκτός από τους συμμαθητές του, ενώ το θύμα απομονωμένο και εσωστρεφές. Δεν είναι πάντα εύκολο να διαπιστωθούν φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού σε Λύκεια, γιατί κυρίως ασκείται λεκτική βία και οι εκπαιδευτικοί δεν είναι επιμορφωμένοι για το πώς πρέπει να δρουν. Τελευταία καθώς διενεργούνται ενημερώσεις, η επίλυση γίνεται με συζήτηση και καλούνται οι γονείς και των δύο παιδιών ή ομάδων.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΣΕΡΤΣΕΝΕ

Κοινά σημεία:

1. Σε κάθε χώρα παρατηρούμε ότι το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού μπορεί να πάρει πολλές και διαφορετικές μορφές. 2. Κάτι που επισημάνθηκε και από τους συμμετέχοντες είναι ότι, τις περισσότερες φορές, τα αντανakλαστικά του σχολείου αποδεικνύονται ανεπαρκή, αφού το φαινόμενο γίνεται γνωστό μετά από καιρό και αφού έχει διογκωθεί αρκετά, αφήνοντας έντονα τα σημάδια του στις ψυχές των θυμάτων κυρίως, και σε δεύτερο λόγο στους θύτες και τους παρατηρητές. 3. Επιπλέον, το πρόβλημα απλά ελαχιστοποιείται τις περισσότερες φορές και δεν αντιμετωπίζεται ουσιαστικά, σύμφωνα και με τις απόψεις των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα. 4. Τέλος, η ουσιαστική ενημέρωση και εμπλοκή και των γονέων κρίνεται αναγκαία σε κάθε περίπτωση.

Διαφορές:

1. Η βασική διαφορά, σε σχέση με την εμπειρία μου, είναι ότι, αν και σε αρκετές περιπτώσεις συστήνεται η αντιμετώπιση των φαινομένων με τη συνδρομή και διαφόρων εξωσχολικών φορέων, στην πράξη το κύριο βάρος για την αντιμετώπιση των περιστατικών σχολικού εκφοβισμού πέφτει στους ώμους των εκπαιδευτικών και του διευθυντή της σχολικής μονάδας, οι οποίοι είναι, ίσως, ανέτοιμοι και απροετοίμαστοι για κάτι τέτοιο. Οι όποιες προσπάθειες βασίζονται στην εμπειρία που μπορεί να έχουν, αλλά και στην κοινή λογική, η οποία όμως σε τέτοιες περιστάσεις, προφανώς, δεν ισχύει πάντα. 2. Επιπλέον, μια ακόμη βασική διαφορά έχει να κάνει με τον τρόπο λειτουργίας του σχολείου, αφού, συνήθως, η συμμετοχή των μαθητών και όλων των εμπλεκόμενων φορέων, για την καθιέρωση κανόνων δημοκρατικής λειτουργίας του σχολείου, είναι μια θεωρητική προσέγγιση, που σπανίως εφαρμόζεται στην πράξη.

ΠΑΠΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Επειδή εργάζομαι με παιδιά νηπιακής ηλικίας, δεν έχω συναντήσει κάποιο έντονο περιστατικό βίας. Ίσως η περίπτωση του «ζωηρού και του ήρεμου» να βρίσκεται λίγο πιο κοντά σε κάποιες περιπτώσεις. Μέσα στην τάξη (νηπιαγωγείο) δημιουργούνται σχεδόν καθημερινά διενέξεις τις οποίες καλούμαστε να επιλύσουμε μαζί με τα παιδιά να τους κατευθύνουμε στο να δουν μία άλλη οπτική του θέματος και να σέβονται τη διαφορετικότητα. Οι λόγοι σύγκρουσης παρ' όλ' αυτά, είναι αρκετοί και κυρίως έχουν να κάνουν με τη διεκδίκηση παιχνιδιών ή άλλων αντικειμένων. Επιπλέον, υπάρχουν μαθητές πιο «ζωηροί» και μαθητές πιο «ήρεμοι». Συνήθως οι θύτες είναι έντονοι χαρακτήρες και διεκδικητικοί ενώ τα θύματα πιο ήπιοι χαρακτήρες και πιο υποχωρητικοί.

Από την αρχή της χρονιάς έχουμε συντάξει μαζί με τα παιδιά το «συμβόλαιο της τάξης» (κανόνες συμπεριφοράς για την αρμονική συνύπαρξη και ασφάλεια των παιδιών), όποτε αυτοί δεν τηρούνται από κάποιους μαθητές, οι συμμαθητές τους αντιδρούν υπενθυμίζοντας τους

κανόνες και αναφέροντας το περιστατικό στην εκπαιδευτικό. Στις περιπτώσεις που ασκείται βία, ενημερώνονται οι γονείς και των δύο παιδιών προκειμένου να διερευνηθούν τα βαθύτερα αίτια μιας σύγκρουσης. Η διαφορά που υπάρχει είναι η απουσία κάποιου ειδικού (ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού) που θα μπορούν οι νηπιαγωγοί να απευθύνονται για περαιτέρω καθοδήγηση.

ΜΑΡΑΓΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Είναι καθημερινό φαινόμενο το παραδειγμα του ήρεμου και του ζωηρού. Επειδή οι μαθητές δεν έχουν τον ίδιο χαρακτήρα και την ίδια πρωσοπικότητα αντιδρούν διαφορετικά στα ερεθίσματα οπότε θα πρέπει και να συνυπάρξουν στην τάξη και κατ' επέκταση στην κοινωνία. Οι καθημερινές διενέξεις των μαθητών καλούμαστε εμείς οι εκπαιδευτικοί να επιλύσουμε με τέτοιο τρόπο ώστε να παρουσιάζετε στους μαθητές μια διαφορετική οπτική γωνία και το κύριο στις περισσότερες περιπτώσεις είναι να σεβονται την διαφορετικότητα.

ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΥΓΔΑΛΙΑ ΜΑΡΙΑ

Στο σχολείο που εργάζομαι είναι μικρό και είναι ελάχιστα τέτοιου είδους περιστατικά. Αν έχει εμφανιστεί κάτι θα μπορούσε να μοιάζει με το περιστατικό "ο ζωηρός και ήρεμος". Το θύμα πάντα είναι ο ήρεμος μαθητής της τάξης, ο καλός ο μαθητής και το πιο μοναχικό άτομο. Ενώ ο θύτης είναι το πιο δυναμικό και δημοφιλές άτομο στη σχολική κοινότητα. Τέτοια περιστατικά γίνονται αμέσως αντιληπτά και τα επιλύουμε άμεσα, ενημερώνοντας τον διευθυντή και τους γονείς.

ΚΑΖΙΛΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Ως εκπαιδευτικός από προσωπική εμπειρία σε περιστατικά εκφοβισμού μέσα στο χώρο του δημοτικού σχολείου σημειώνουμε πως υπάρχουν και εντοπίζονται κοινά σημεία σε όλες τις περιπτώσεις, αφού υπάρχει πάντα θύτης - θύμα, μία αποκλίνουσα συμπεριφορά ή αντίδραση και μια προσπάθεια για αποτροπή επανάληψης.

Κοινά σημεία είναι ο ήπιος χαρακτήρας του θύματος, μη ικανού να αντιδράσει νιώθοντας μειονεκτικά. Αντίθετα ο θύτης είναι περισσότερο εξωστρεφής, με τάση να επιβάλλεται ιδιαίτερα σε χαμηλών τόνων συνομηλίκους του. Κοινό στοιχείο είναι η άμεση ενημέρωση των γονέων και των δύο πλευρών για το περιστατικό σε μία προσπάθεια να προληφθούν νέα περιστατικά.

Όμοια υπήρξαν οι παρατηρητές, οι όποιοι ήταν οι εφημερεύοντες του διαλείμματος, που έδρασαν άμεσα για να σταματήσουν τη συμπεριφορά αυτή. Υπήρξε άμεση παρέμβαση με συζήτηση ξεχωριστά με κάθε μαθητή, ώστε να διερευνηθούν τα αίτια και να διευθετηθεί η διαφορά.

BAMBAKOYΣH XPICTINA

Από τις ανωτέρω περιπτώσεις “Ο ζωηρός και ο ήρεμος” καθώς και “Θα σου δείξω εγώ” αντιστοιχούν στις δικές μου εμπειρίες ως εκπαιδευτικός.

Κοινά Σημεία

- ★ Γενεσιουργές αιτίες εκδήλωσης τέτοιων συμπεριφορών
- ★ Συνέπειες αυτών
- ★ Κοινωνικό - Ψυχολογικό προφίλ θύτη - θύματος
- ★ Σημεία εμφάνισης σχολικού εκφοβισμού

Διαφορές

- Τρόπος αντιμετώπισης, πλαισίωσης και οριοθέτησης του φαινομένου.
- Βαθμός αποκλιμάκωσης του φαινομένου.

Μπρούβαλη Άννα-Μαρία

Παρακολουθώντας τις ομιλίες για το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού διακρίνω ορισμένες ομοιότητες και διαφορές με περιστατικά από προσωπική εμπειρία ως εκπαιδευτικός. Συγκεκριμένα, όπως και στις μελέτες περίπτωσης «[Ο ζωηρός και ο ήρεμος](#)» και «[Θα σου δείξω εγώ...](#)», έτσι και σε αντίστοιχα περιστατικά στο σχολείο, η προσωπικότητα και τα χαρακτηριστικά των θυμάτων και των θυτών αλλά και οι αντιδράσεις των εκπαιδευτικών είναι όμοια. Τα παιδιά-θύματα έχουν ήπιο χαρακτήρα, χαμηλή αυτοπεποίθηση και αντιδρούν παθητικά. Τα παιδιά-θύτες επιθυμούν να επιβάλλονται, επιζητούν την προσοχή κι έχουν βίαιη συμπεριφορά. Οι εκπαιδευτικοί, σε μια πρώτη επαφή με βίαια περιστατικά δεν δίνουν την σημασία που πρέπει και με την επανεμφάνιση αυτών, κινητοποιούνται ώστε να τα καταπολεμήσουν. Οργανώνουν βιωματικές δράσεις, συνεργατικές δραστηριότητες και ομαδικές συζητήσεις, με σκοπό την ανακάλυψη παρόμοιων περιστατικών, την ενημέρωση των μαθητών και την πρόληψη. Οι αιτίες είναι επίσης κοινές, καθώς εκφοβισμός παρατηρείται στο διαφορετικό, στο νέο, στο αδύναμο, είτε λεκτικά είτε σωματικά. Επομένως, πρωταγωνιστούν οι

έννοιες του σεβασμού στο διαφορετικό, της αποδοχής και του διαλόγου. Ωστόσο, η ολόπλευρη αντιμετώπιση του φαινομένου δεν επιτυγχάνεται λόγω απουσίας ψυχολόγων στα σχολεία, όπως φαίνεται και στις μελέτες περίπτωσης.

ANNA KAPBEΛA

Οι περιπτώσεις οι οποίες παρουσιάζονται στη συγκεκριμένη ενότητα φαίνονται να είναι αρκετά σοβαρές. Εγώ δεν έχω τύχει να υπηρετήσω μέχρι στιγμής σε σχολείο με τόσο σοβαρά περιστατικά. Συνήθως τα πιο ήπια και χαμηλών τόνων παιδιά είναι αποδέκτες πειραγμάτων και διαφόρων σχολίων τα οποία δεν έχουν τη δύναμη να διαχειριστούν και να αντικρούσουν όπως στην περίπτωση «Ο ζωηρός και ο ήρεμος» που περιγράφεται στην συγκεκριμένη ενότητα. Ο ήρεμος μαθητής είναι συνήθως ο πιο καταδεκτικός, ανεκτικός και φιλήσυχος χαρακτήρας σε αντίθεση με τον ζωηρό μαθητή ο οποίος θέλει το ενδιαφέρον να είναι στραμμένο συνεχώς επάνω του, να προκαλεί και να δημιουργεί προβλήματα γιατί θέλει να είναι διαφορετικός και ικανός να επιβάλλει τις επιθυμίες του.

Τα παιδιά συνηθίζουν να πειράζουν το ένα το άλλο κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, έχει τύχει πολλές φορές επίσης κατά τη διάρκεια της εφημερίας να δω παιδιά να κλωτσούν το ένα το άλλο ή και να παλεύουν μεταξύ τους και όλα αυτά να είναι μέρος του «παιχνιδιού» τους πράγμα που μας παραξενεύει και μας προβληματίζει για τον τρόπο που τα παιδιά σήμερα αντιλαμβάνονται «το παιχνίδι». Πολλές φορές είναι δύσκολο για μας τους εκπαιδευτικούς να διακρίνουμε πότε μία συμπεριφορά μπορεί να ξεπεράσει τα όρια του πειράγματος και να γίνει **bullying**. Σίγουρα πάντως οι επαναλαμβανόμενες επιθετικές συμπεριφορές πρέπει να προβληματίζουν και να αντιμετωπίζονται άμεσα.

ΜΠΟΥΡΑ ΕΛΕΝΗ

Βάσει της εμπειρίας μου η περιγραφή ‘‘ο ζωηρός και ο ήρεμος’’ ήταν πιο γνώριμη στα βιώματα μου ως εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Κάθε περίπτωση είναι πάντοτε διαφορετική ωστόσο πάντοτε ακολουθώ την ίδια πρακτική, δηλαδή την προσπάθεια για αποτελεσματική αντιμετώπιση του εκφοβισμού. Αρχικός στόχος, η αποκλιμάκωση του

περιστατικού και αφού ηρεμήσουν τα πνεύματα και μειωθεί το επίπεδο διέγερσης προσπαθώ να ξεκινήσω με τους εμπλεκόμενους τη συζήτηση. Συνηθέστερα στοχεύω περισσότερο στο ζωνρό μαθητή προκειμένου να του δείξω τον τρόπο της αρμονικής συμβίωσης με τους συμμαθητές του. Όταν μετά από απόφαση του συλλόγου υπάρξει τιμωρία του θύτη προσπαθώ να ξεκαθαρίσω στο μαθητή ότι δεν απορρίπτεται ο ίδιος ως άτομο, αλλά η συμπεριφορά του. Σε κάθε περίπτωση εκφοβισμού πρέπει να δίνεται βοήθεια και υποστήριξη και στο ζωνρό και στον ήρεμο μαθητή.

Γκρίμπας Βασίλειος

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα σχολικού εκφοβισμού είναι αυτό που περιγράφεται στην ιστορία με τίτλο: “Ο ζωνρός κι ο ήρεμος”. Ολόκληρη η περιγραφή αλλά και μέρη αυτής συμβαίνουν αρκετά συχνά στα σχολεία, χωρίς πάντα να τα παρατηρούμε τη στιγμή της άσκησης βίας. Αυτό σημαίνει πως για πολλά από αυτά μπορεί να ενημερωθούμε αργότερα ή και καθόλου.

Ένα παρόμοια περιστατικό είχε συμβεί πριν μερικά χρόνια σε ένα από τα σχολεία που έχω υπηρετήσει. Σε εκείνη την περίπτωση ο θύτης είχε παρουσιάσει επιθετική συμπεριφορά απέναντι σε ένα συμμαθητή του προκειμένου να αποδείξει την κυριαρχία του σε αυτόν και, εμμέσως πλην σαφώς, τη δύναμή του πάνω σε ένα τρίτο άτομο. Αυτό γινόταν για περίπου μία εβδομάδα, μέχρι που ο μαθητής - θύμα μου εμπιστεύτηκε τις συμπεριφορές που αντιμετώπιζε από τον συμμαθητή του.

Έγιναν πολλές προσπάθειες τόσο εκ μέρους μου όσο και από το σύλλογο διδασκόντων αλλά και από τους γονείς και τελικά ανακαλύψαμε πως ο λόγος της επιθετικής συμπεριφοράς ήταν να γίνει αποδεκτός ως “ο δυνατός” της τάξης. Αντιμετωπίστηκε βραχυπρόθεσμα με συζήτηση και προσπάθεια εύρεσης σημείων διαλόγου μεταξύ των δύο παιδιών και μακροπρόθεσμα με την οργάνωση project, ενημερωτικών συναντήσεων και σεμιναρίων με θέμα τη σχολική βία και εκφοβισμό.

Με χαρά μας διαπιστώσαμε πως μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα και με τις κατάλληλες παρεμβάσεις το περιστατικό όχι μόνο δεν επαναλήφθηκε αλλά τα δύο παιδιά απέκτησαν άριστες σχέσεις και δημιούργησαν φιλικές σχέσεις. Βέβαια, αυτό δεν είναι ανεξάρτητο της μικρής ηλικίας των παιδιών, αλλά και πάλι ωφέλησε τα δύο παιδιά και όλους τους συμμετέχοντες να κατανοήσουμε και να μάθουμε πολλά.

Οι ομοιότητες με το περιστατικό που περιγράφεται είναι φανερές καθώς η άσκηση εκφοβισμού ή και βίας γινόταν με παρόμοιο τρόπο τόσο στο χώρο του σχολείου όσο και κατά τη διάρκεια της μεταφοράς τους από και προς αυτό.